

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

PETRA KOREN

Mentor:izr. prof. dr. Miran KOMAC

**POLITIČNI PROGRAM IN DOSEŽKI GALICIJSKEGA
NACIONALIZMA**

Diplomsko delo

Ljubljana 2005

1. UVOD	3
2. OPREDELITEV POJMOV.....	6
2.1. NAROD IN DRŽAVA	6
2.2. OD ETNIJE DO NACIJE.....	8
2.3. IDENTITETA IN NARODNA IDENTITETA.....	11
2.5. NACIONALIZEM	12
2.6. PRAVICA DO SAMOODLOČBE	15
3. GALICIJSKO NARODNO VPRAŠANJE.....	18
3.1. IZVOR TER ZAČETKI GALICIJCEV IN GALICIJE	18
3.2. NEPOPOLNA IZGRADNJA ŠPANSKEGE »DRŽAVE – NARODA«	20
3.3. GALICIJSKO GIBANJE IN GALICIJSKI NACIONALIZEM.....	24
<i>Provincionalizem:</i>	24
<i>Regionalizem:</i>	25
<i>Nacionalizem:</i>	26
<i>Generacija Nós:</i>	27
3.4. ZATIRANJE GALICIJCEV V ČASU FRANKIZMA	30
3.5. ELEMENTI GALICIJSKEGA NARODA.....	33
<i>Jezik</i>	34
<i>Religija</i>	36
<i>Zgodovinski spomin in zavest</i>	36
<i>Država oz. skupni teritorij</i>	37
3.6. GALICIJŠČINA – RAZVOJ IN PROBLEMI POVEZANI Z NORMALIZACIJO NJENE UPORABE	38
4. DEMOKRATIZACIJA ŠPANJE IN POLOŽAJ GALICIJE ZNOTRAJ NJE.....	42
4.1. OBDOBJE PO SMRTI GENERALA FRANCA - TRANZICIJA V DEMOKRACIJO	42
4.2. USTAVA IZ LETA 1978 IN PROCES AVTONOMIZACIJE	43
4.3.POLITIČNE INSTITUCIJE GALICIJSKE AVTONOMNE SKUPNOSTI.....	46
<i>Parlament</i>	46
<i>Vlada</i>	47
<i>Predsednik vlade</i>	47
<i>Uprava</i>	47
4.4.POLITIČNE STRANKE V GALICIJI IN RAZMERJE MOČI MED NJIMI.....	48
5. GALICIJA DANES	51
5.1. GALICIJSKI NACIONALIZEM DANES IN V PRIHODNJE.....	51
5.2. GALICIJCI DANES.....	51
6. ZAKLJUČEK	54
7. LITERATURA IN VIRI	57
7.1. SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE.....	57
7.2. ČLANKI V REVIJAH IN ZBORNIKIH	58
7.3. INTERNETNI VIRI	60

8. PRILOGE	62
PRILOGA A: ZEMLJEVID ŠPANSKIH AVTONOMNIH SKUPNOSTI.....	62
PRILOGA B: ZEMLJEVID GALICIJE	62
PRILOGA C: GALICIJSKI GRB	63
PRILOGA D: GALICIJSKA ZASTAVA	63

1. UVOD

Pričujoče diplomsko delo je posvečeno Galiciji in njenim prebivalcem Galicijcem – narodu, ki danes predstavlja enega od sestavnih delov Kraljevine Španije.

Izbira teme je povezana z odločitvijo da odidem na študijsko izmenjavo v Španijo, točneje v La Coruño, največje mesto na ozemlju Galicije, ene od 17 španskih avtonomnih skupnosti. Pred tem o Galiciji nisem vedela veliko. Poznala sem romarsko cerkev v Santiagu de Copostela in romarsko pot, ki tja vodi, nisem pa vedela, da tam živijo Galicijci, narod s svojim lastnim jezikom, prepoznavno kulturo in pestro zgodovino. Ko sem pred odhodom v La Coruño predvsem iz internetnih virov odkrivala čedalje več, se mi je tema zdela vse bolj zanimiva in vredna poglobljene obravnave.

K pisanju o Galicijcih me je še spodbudilo dejstvo, da v slovenskem jeziku do sedaj ni bilo napisano niti eno samo strokovno delo, ki bi obravnavalo Galicijo oz. Galicijce, niti ni v slovenskih knjižnicah mogoče dobiti takšnega dela v angleščini, kastilščini ali katerem koli drugem svetovnem jeziku.

To pa mi je ob pisanju naloge, poleg motivacije, (tudi zaradi moje zelo pozitivne izkušnje z Galicijci in nepozabnim bivanjem v njihovi deželi) predstavljalo precejšnje probleme. Brez obiska Galicije, branja in kopiranja gore literature napisane večinoma v kastilščini, poleg tega pa še v galicijščini in angleščini, te naloge preprosto ne bi bilo mogoče zaključiti.

Ob začetnem raziskovanju, pred odhodom na izmenjavo, se mi je vse bolj porajalo vprašanje, zakaj o Galiciji do tedaj še nisem slišala veliko, medtem ko sem precej vedela o Baskih in Kataloncih, o njihovih jezikih in težnjah po samostojnih državah.

Glavni cilj mojega diplomskega dela je tako predvsem:

- Raziskati, zakaj je narodna identiteta pri Galicijcih izražena šibkeje, kot pri Baskih in Kataloncih in zakaj so težnje po separatizmu oz. federalizmu temu primerno manj izrazite.

V povezavi s tem problemom bom raziskala še naslednje:

- Kdo Galicijci sploh so, kot kaj se opredeljujejo sami, in česa si v narodnostnem smislu želijo – od več pristojnosti njihove avtonomne skupnosti do federalizacije ali separacije.
- Kako je prišlo do izoblikovanja galicijskega jezika, v kakšnem položaju je bila galicijščina v različnih zgodovinskih obdobjih in kakšen je njen položaj danes.
- Kako je na galicijsko narodno identiteto vplivala politika Španske države skozi zgodovino, kako močna je njihova narodna identiteta danes in kakšne so napovedi za prihodnost.
- Predstavila in opredelila bom galicijski nacionalizem. Opisala bom njegov razvoj skozi zgodovino, raziskala bom kako močan je v sedanosti, kako ga pojmujejo Galicijci sami, predstavila bom glavne cilje najpomembnejše galicijske nacionalistične stranke danes.

Poleg navednih ciljev moje naloge postavljam še naslednji hipotezi:

H1: V zadnjem desetletju je med Galicijci opaziti krepitev narodne identitete.

H2: Na krepitev narodne identitete med Galicijci je močno vplivala pridobitev in vodenje lastne teritorialne avtonomne skupnosti.

V prvem delu naloge se bom posvetila teoretičnim opredelitvam različnih strokovnih pojmov, ki jih bom uporabljala v preostalem delu naloge. Ta teoretični uvod bo potencialnemu bralcu služil za razlago nekaterih težko opredeljivih kategorij; od etnije, naroda, nacije pa do narodnostne identitete in pravice do samoodločbe.

V drugem delu naloge bom podrobno raziskala Galicijsko narodno vprašanje. Pri tem si bom pomagala z raziskavo njihove zgodovine od začetkov Galicije do vznika zgodnjega galicijskega nacionalizma in njegovega začasnega propada v času Frankizma. V politiki združene Španske države bom iskala zgodnje razloge, po eni strani, neuspešne izgradnje Španske nacije, po drugi strani pa razloge za današnjo nizko stopnjo narodne identitete Galicijcev.

Tretji del naloge obravnava obdobje moderne španske zgodovine, od smrti generala Franca naprej. Opisala bom proces avtonomizacije in formiranja moderne španske države ter predstavila delo in vlogo glavnih galicijskih političnih strank. V tem delu bom predstavila še pristojnosti političnih institucij galicijske avtonomne skupnosti.

Četrty del naloge je posvečen galicijskemu nacionalizmu in galicijski narodni identiteti danes. Na podlagi rezultatov večih raziskav Španskega centra za sociološke raziskave sem preverjala za kaj Galicijci pojmujejo sebe, česa si v političnem smislu želijo ter kakšna je prihodnost galicijskega nacionalizma.

Naloga temelji na preučevanju teoretičnih izhodišč, zgodovinskemu raziskovanju, analizi sekundarnih virov in opisu ter analizi statističnih podatkov.

2. OPREDELITEV POJMOV

2.1. NAROD IN DRŽAVA

Proces nastajanja narodov se ujema z vznikom prvih kapitalističnih procesov v času fevdalizma. Razvoj trgovine in denarnega prometa je sprožil širše notranje ekonomsko povezovanje ljudstev in odpiranje ozkih lokalnih ekonomskih in političnih meja. Jezik, skupna kultura in etnične značilnosti so začele rušiti ozke lokalne okvire, ki so kmalu začeli postajati zunanji okviri za širše ekonomsko povezovanje. Vse to je krepilo občutek zavedanja o skupnih značilnostih, izvoru in zgodovini določene skupnosti. To novo, širšo skupnost poimenujemo narod. Nastajanje naroda in pojav narodne zavesti sta torej povezana s prelomom družbenega razvoja v obdobju prehoda iz fevdalizma v kapitalizem (Rizman, 1980: 56-62).

Takšni razlagi o nastanku naroda nasprotuje primordialistična teorija, ki narod razume kot nekakšno "apriorno" kategorijo. Primordialisti so narode videli kot naravne in prvobitne (primordialne) delitve človeštva, nacionalizem pa smatrali kot pojav, ki je povsod prisoten in kot tak univerzalen (Smith, 1999: 4).

Druga, t.i. modernistična smer zastopa danes dominantno sholastično paradigmo: Za moderniste, kot sta Eric Hobsbrow in Ernest Gellner, narod ni samo nedaven, temveč nov produkt modernizacijskih procesov. Nacionalizem je postal pomembno gibanje v svetovni zgodovini s francosko revolucijo in od takrat simbolizira ideal suverenosti in kulturne homogenosti. Tako so narodi za moderniste popolnoma moderen fenomen (Smith, 1999: 6). Vendar pa modernisti, ki poskušajo pojasniti pojav novoveških narodov in nacionalizmov, pogosto naletijo na trdovratno izkušnjo, da etničnost in z njo povezana nacija, na neprimerno trdnejši in trajnejši način zaznamuje človeška bitja (Jurić-Pahor, 2000: 71).

Najbolj znani pripadnik modernistične šole, Benedict Anderson, v svojem delu "Zamišljene skupnosti" poda zanimivo teorijo o izvoru nacionalizma, ki je zanj moderen kulturni artefakt. Narod definira kot "zamišljeno politično skupnost", pri čemer pridevnik "zamišljen" narod označuje kot notranje omejen in suveren (Anderson, 1998: 14-15). Narod je po njegovem mnenju nastal kot rezultat procesa "zamišljanja" - predstavljanja tistih, ki se imajo za njegove

člane. Anderson nikakor ne misli, da je narod plod fantazije brez ustreznice v realnosti, temveč nek narod obstaja, ko znatno število ljudi v neki skupnosti sebe pojmuje kot narod oziroma se tako tudi vede. V vsakem primeru pa je zamišljen, saj niti predstavniki najmanjšega naroda, ne poznajo vseh svojih sočlanov, ne srečajo vseh, niti ne slišijo zanje, in vendar vsakdo izmed njih v mislih nosi predstavo o povezanosti v skupnost (Anderson, 1998: 14-15).

Ta proces zamišljanja je omogočila šele revolucija »tiskarskega kapitalizma«, ki je povzročila slabljenje moči svetih monarhij in religijskih skupnosti.

Smith se zavzema za t.i. »zgodovinski etno-simbolizem«, ki izhaja iz teoretičnih proučevanj modernistične smeri in iz različnih načinov interpretiranja zgodovinskih zapisov. Etno-simbolisti zastopajo mnenje, da so miti, spomini, tradicije in simboli etnične dediščine tisti, na katerih se vzpostavljajo nacionalne identitete in se v vsaki generaciji znova obnavljajo. Na teh kulturnih in zgodovinskih elementih temeljijo zahteve skupin ljudi po teritoriju in patrimoniju. Smith trdi, da če hočemo razumeti obliko modernih narodov in nacionalizmov, moramo ugotoviti njihov izvor in njihov možen razvoj v prihodnosti. Temu razvoju je potrebno slediti skozi daljši čas in ga ne vezati zgolj na določeno zgodovinsko obdobje ali samo na modernizacijske procese (Smith, 1999: 6-10).

Po Smithovem mnenju so narodi zgodovinski fenomeni, vendar ne samo v generičnem smislu, tako da so vtisnjeni v določene kolektivne preteklosti in nastajajo preko specifičnih zgodovinskih procesov. Nastajajo tudi tako, da utelešajo skupne spomine, tradicije in upe določenega prebivalstva, ki predstavlja del naroda. Centralna tema historičnega etno-simbolizma je torej odnos med skupnimi spomini in kolektivnimi kulturnimi identitetami. Spomin kot takšen predstavlja integralen del kulturne identitete: Ravno kultivacija skupnih spominov je bistvena za preživetje in usodo takšnih kolektivnih identitet (Smith, 1999: 10).

V svojem delu "The Ethnic Origins of Nation" (1986) Smith trdi, da narodi ne živijo v neki brezčasni sedanosti, temveč so produkt zgodovinskega procesa, ki si znotraj jasno določenih meja vedno znova postavlja nova pravila in se obnavlja.

Številne definicije naroda je Smith (1991: 14-19) združil na osnovi dveh modelov:

- Zahodni (tudi meščanski) model, ki povezuje narode Zahodne Evrope in Amerike je vezan na prostorsko oz. ozemeljsko koncepcijo. Bistveni element je torej ozemlje (domovina), poleg tega pa še skupni zgodovinski miti in spomini, skupna kultura in ideologija, legalna politična skupnost, v kateri imajo člani recipročne pravne pravice in dolžnosti znotraj skupnega pravnega sistema in skupen sistem produkcije, ki omogoča mobilnost članom po vsem teritoriju.
- Vzhodni (tudi etnični) model, ki velja za Vzhodno Evropo in Azijo, nasprotno, kot izhodišče naroda poudarja rojstno skupnost in kulturo te skupnosti. Poudarek je torej na izvoru (ki je seveda domnevni izvor) in ne na teritoriju.

Tudi ta razčlenitev ni povsem nedvoumna. Oblikovanje marsikatere »države prvega sveta« kot npr. Španije, Velike Britanije, Belgije se je končalo precej neuspešno. V Španiji, ki bi jo po Južnič (1981:140-141) lahko umestili v kategorijo »država – narod«¹, se je enotnost kovala v dolgih bojih proti Arabcem in kasneje ob uspešnih kolonialnih osvajanjih. Kastiliji, ki je od poroke med Isabelo Kastilsko in Ferdinandom Aragonskim naprej, predstavljala ogrodje države, Španije ni uspelo dokočno in popolno integrirati.

2.2. OD ETNIJE DO NACIJE

Kje je torej razlika med etnijo in narodom oziroma med etničnostjo in nacionalnostjo²? Po prevladujočem mnenju naj bi se **etnične skupine** tako kot večina drugih pojavov v zgodovini razvijale od majhnih enostavnih skupnosti, k vedno večjim, širšim in bolj zapleteno sestavljenim družbenim skupinam. Thomas Hylland Eriksen poudarja, da etnija izvira iz grške besede ethnos, ki je nastala iz neke druge grške besede ethnikos, ki pomeni pogan ali brezverec. Izraz etničen v angleščini je imel ta pomen že okoli sredine devetnajstega stoletja,

---

¹ Južnič (1981: 141-142) govori o dveh nasprotnih načinih oblikovanja naroda: »država – narod« in »narod-država«. V prvem primeru se narod oblikuje v okviru dalj časa trajajoče državnosti, v ustaljenih državnih mejah. Ta način bi lahko enačili s Smithovim zahodnim modelom. V drugem primeru gre za narode, ki so to postali, preden so uveljavili lastno državnost, ali pa je bila državnost prisotna le kot zgodovinski spomin. Ta način bi lahko enačili s Smithovim vzhodnim modelom naroda.

² Na tem mestu naj omenim, da enotnih definicij teh pojmov ni.

ko so ga začeli uporabljati kot alternativo rasi. Vendar pa v sodobni znanosti etnično skupino obravnavamo kot kulturno, ne pa kot fizično različno. (Hylland v Haralmbos, 1999: 682).

Hutchinson in Smith trdita, da so bile etnične skupnosti prisotne v vsakem obdobju, na vsaki celini in so igrale pomembno vlogo v vseh družbah. Kot takšne so vedno tvorile osnovno obliko človeškega združevanja in skupnosti. Lahko bi rekli, da je etnična identiteta eden glavnih žarišč identifikacije vsakega posameznika (Hutchinson in Smith, 1996: 3).

Etnija je potencialni narod, je neko splošno stanje v določeni skupini, ki ima izoblikovano zavest o pripadnosti in neke oblike skupne kulture.

Vendar pa etnija nima ideologije, ne razmišlja o še o svoji enakosti, zgodovinski avtonomnosti in kontinuiteti, niti nima prave ideološke elaboracije (Južnič, 1993: 265).

V družbenih znanostih ni enotne definicije naroda kot posebne oblike etnične organiziranosti.

Po Alterju (Alter, 1991: 232) **narod** razumemo kot družbeno skupino, ki se je na podlagi različno nastalih zgodovinskih, jezikovnih, kulturnih, religioznih ali političnih pogojev začela zavedati svoje nerazdružnosti, enotnosti in posebnih interesov. Ta družbena skupina zahteva pravico do politične samoodločbe ali pa jo je z nacionalno državo že realizirala.

Za razliko od etnije torej narod zaokroža družbo z izrazitimi strukturalnostmi in ločenimi identitetami, ki so lahko slojevite, razredne ali kakšne druge narave. Narod naj bi se od etnije razločeval predvsem po tem, da je v njem poudarjena ideološka in politična dimenzija. V narodu je torej veliko projeciranja v preteklost, dokazovanja zgodovinske kontinuitete in zatekanje k vsakovrstnim predelavam zgodovine, ki naj bi dokazovale korenine v čim bolj oddaljeni preteklosti. Kot takšne predstavljajo etnije potencialne narode, tako, kot so narodi potencialne nacije. Ko se ideja po narodni samobitnosti prevesi v težnjo po lastni državi, se proces transformacije od etnije prek naroda do nacije konča (Južnič, 1993: 265-278).

Nacija nastane iz naroda, pri katerem se ideja o narodni samobitnosti prevesi v težnjo po lastni državi. Ko narod doseže tudi politično organiziranost, popolno avtonomijo in nedvoumno ločenost od drugih narodov – torej samostojno državo – govorimo o naciji. V tem pomenu nacija predstavlja nacionalno državo to je organizacijo družbe, znotraj katere obstaja osrednja državna oblast, njeni prebivalci pa čutijo pripadnost naciji in imajo do nje lojalen odnos. Pojem nacije se je uveljavil v 17. stoletju, ko se je nanj začel vezati predznak kolektivne suverenosti (Južnič, 1993: 307). Le ta se je prenesla z vladarja na ljudstvo, ki mu je bilo prej podrejeno. Pojem nacije je utrdila še francoska revolucija, ki je uvedla tudi istenje koncepta nacije z državo in narodom. Uveljavljena je bila nacija kot država, nacionalnost je postala razpoznavni znak pripadnosti.

Max Weber etnične skupine ni ločil od naroda, temveč je menil, da ju je mogoče spraviti v eno samo definicijo, pod pogojem, da se zavedamo, da občutek etnične solidarnosti sam po sebi še ne naredi naroda (nacije). Zaveda se o etnični solidarnosti se pojavi veliko prej, preden je mogoče govoriti o narodih. Weber govori o etničnih skupinah, kot o potencialnih narodih, ki v etničnem oziru dobro vedo, kaj niso in šele potem, ko se zavedo, kaj so, postanejo narod. Narod je torej samozavestna etnična skupina – med tem ko je etnična skupina kot taka spoznana po drugih (od zunaj) pa se narodi kot taki spoznajo sami (Weber v Rizman, 1991: 18).

Smith zatrjuje, da je med modernimi narodi in pred-obstoječo, ponavadi tudi pred-moderno etnijo bolj ali manj močna vez. Večina narodov, vključno s prvimi narodi na zahodu, se je formiralo okoli etničnih jeder – dominantnih prebivalcev, ki so bili povezani z domnevnimi vezmi, t.j. s skupnimi predniki in vrnakularno kulturo. Z diferenciacijo družbene strukture, povečanjem svojega ozemlja in domnevne skupine, iz katere so izviral, so težili k vključitvi ostalega prebivalstva drugega etničnega porekla (Smith, 1999: 13-14).

Glede na prej predstavljene definicije naroda v povezavi z njegovim odnosom do etnije in nacije, bom v delu o Galicijcih govorila kot o narodu. Takšno poimenovanje se mi zdi najkorektnejše, saj so Galicijci stopnjo etnije presegli že davno; takrat, ko so se začeli zavedati svoje zgodovine, svoje kulture in jezika; svoje drugačnosti od Kastilcev in ostalih narodov. Za

Galicijce bi lahko celo rekli, da so dosegli stopnjo nacije, saj jim je v 12. stoletju uspelo ustanoviti lastno državo – *Reino de Galicia*, ki pa je izgubilo svojo samostojnost veliko prej, kot pa se je v Evropi pojavil pojem nacije.

2.3. IDENTITETA IN NARODNA IDENTITETA

Sam izraz identiteta je razmeroma star: Izoblikoval se je v času prevlade zahodnega (latinskega) krščanstva nad vzhodnim (grškim), in to iz latinskega zaimka *idem* (isti), iz katerega je kasneje nastal nov zaimek *identicus*, kar pomeni istoveten v smislu »*eden in isti*«. Pojem predpostavlja enost Boga Očeta z Bogom Sinom ter istovetenje ljudstva s to »enostjo« (Jurić-Pahor, 2000: 200). Beseda identiteta pomeni v slovenskem prevodu »*isto(vetno)st*« (Verbinc, 1997: 279).

V osnovi lahko identiteto razdelimo na osebno (individualno) in skupinsko (kolektivno), ki pa se med seboj razlikujeta. Največja razlika med eno in drugo pa je dejstvo, da individualna identiteta poudarja razlike, skupinska pa podobnosti. Osebna identiteta se poraja nekje med našo samopodobo in javno podobo ter temelji na našem razlikovanju od drugih. Skupinska identifikacija in z njo povezane skupinske in socialne identitete pa predstavljajo takšna (samo)videnja skupin, ko mora biti vzpostavljena *minimalna podobnost*, zaradi katere prihaja do skupinske pripadnosti: ljudje morajo imeti nekaj skupnega, preden začnejo govoriti o svoji pripadnosti kakšni skupnosti (Brumen, 2000: 72).

Tako kot razlikujemo med pojmi etnija, narod in nacija, razlikujemo tudi med etnično, narodno in nacionalno identiteto. Glede na povedano v prejšnjem poglavju, predpostavljam, da se z oblikovanjem naroda, oblikuje tudi narodna identiteta. Ko neka skupnost sama sebe začne pojmovati kot narod, je jasno, da je istočasno oblikovala neko skupno identiteto, ki ji lahko rečemo narodna identiteta. Skozi pričujoče delo bom torej govorila o Galicijcih kot o narodu in o njihovi narodni identiteti.

Pri narodni identiteti je osebna identiteta, četudi zelo pomembna, sekundarnega pomena. Pomembnejša je socialna in kulturna lastnina narodov, ki se sklicujejo na skupne prednike,

deljene spomine in simbole, ne glede ali tvorijo večino ali manjšino v določeni državi (Smith, 1999: 126).

Narodnost (narodna identiteta kot skupinska identiteta) v smislu pripadanja določenemu narodu je lahko tako individualna kot tudi skupinska identifikacija, ki je v bistvu zelo pomembna in zgodnja dimenzija samoidentifikacije: povezana je z rojstvom posameznika v določenemu narodu, skupnosti, ki se zaveda svojega obstoja (Brumen, 2000: 74).

Vendar narodna identiteta ni nekaj stalnega in fiksnega, ampak se lahko tudi spreminja. Vsak posameznik ima namreč več identitet, ki se prekrivajo, in od situacije je odvisno, katera bo bolj oziroma manj poudarjena.

2.5. NACIONALIZEM

Enotne opredelitve nacionalizma prazvaprav ni. V zgodovini in v političnem dogajanju se opredelitve spreminjajo in dopolnjujejo v skladu z vsakokratnimi zgodovinskimi in političnimi izkušnjami, ki ponujajo svojo podobo nacionalizma. Nacionalizem sam po sebi ne obstaja, govorimo lahko le o množtvu pojavov, ki jih tako označujemo. Nacionalizem vsebuje naprotja in protislovja: Lahko pomeni osvoboditev izpod tujega jarma, kot je bilo značilno za nacionalistična gibanja 19. stoletja (npr. Prebujanje narodov znotraj habsburškega imperija), pomeni pa lahko tudi genocid in zatiranje, kot je bilo v primeru nacistične in fašistične nacionalne politike (Alter, 1991: 222).

Čeprav so »veliki diskurzi modernosti« tako liberalizma, kot marksizma napovedovali postopno izginotje nacionalističnih strasti, je nacionalizem kot politična sila v zadnjih dveh stoletjih mnogo bolj vplival na evropsko in svetovno zgodovino kot pa ideje svobode in demokracije ali komunizma (Hall v Haralabos, 1999: 682).

Nacionalizem je bil tako sredstvo imperializma, kot tudi protiimperializma. Med letoma 1918 in 1945 je nacionalizem postal sinonim za netoleranco, nečlovečnost in nasilje, čeprav je nacionalizem istočasno vzbujal upe za svobodni in pravični družbeni red (Alter, 1991: 221).

V standardnem govoru so nacionalisti ljudje, ki dajajejo v svojem mišljenju in delovanju nekritično prednost interesom svojega naroda pred interesi drugih narodov. V tem smislu se nacionalizem povezuje z etnocentrizmom kot s pretirano osredotočenostjo na lastno etnično skupino, povečevanjem njene kulture in omalovaževanjem drugih etničnih skupin. Z nacionalizmom lahko označujemo tako agresivne težnje enega naroda proti drugemu, kot tudi boj za narodnostne pravice, politično in gospodarsko samostojnost ali neodvisnost velikega števila sodobnih narodov. V tem okviru lahko z nacionalizmom označimo tudi etnične težnje in boje številnih ljudstev po svetu, ki jih sicer ne enačimo z modernim narodom.

Glavni cilj nacionalizma je vzpostaviti nacijo, najpogosteje kot neodvisno ali vsaj samoupravno enoto. Zaradi tega ima nacionalizem danes predvsem negativno konotacijo, saj naj bi destabiliziral enotnost držav, čeprav po drugi strani obstaja tudi t.i. »uradni nacionalizem« ali patriotizem, ki izraža pripadnost obstoječi državi in njeni kontinuiteti (Kellas, 1991: 3).

Avtorji, ki se ukvarjajo s tematiko nacionalizma poudarjajo različne vzroke za njegov nastanek. Modernisti, npr. Deutsch (1966: 188) vidijo nacionalizem kot rezultat socialne mobilizacije v času rasti trgov, industrije in množičnih komunikacij.

Gellner nasprotno poudarja ekonomski vzrok nastanka nacionalizma. Ta naj bi se razvil v času industrializacije, ko je večjezikovno agrarno družbo zamenjala industrijska družba, ki je potrebovala enoten jezik, politični sistem in kulturo (Gellner, 1983). Z njim se strinja Anderson, ki ekonomskim vzrokom doda še psihološko komponento »zamišljanja« (Anderson, 1998: 14).

Smith se ne omeji na vplive modernizacije, kot pomembno dejstvo izpostavi etnično poreklo, čeprav poudari, da se današnja nacija ne more enačiti z izvorno etnijo (Smith, 1986: 216).

Južnič (1993: 274) ločuje med nacionalizmom, kot itegarativnim političnim pojmom in etnonacionalizmom, kot stanjem duha, ko se etnije, ki niso dosegle ravni državnega oblikovanja obnašajo kot nacije.

Nacionalizmu danes mnogi pripisujejo patološki značaj in utemeljenost v strahu in sovraštvu do drugega. Namerno namreč vzpostavlja mejo med »nami« in njimi, saj lahko obstaja samo, dokler obstajajo tudi drugi, torej tujec. Po drugi strani pa kulturni proizvodi nacionalizma (proza, poezija, glasba,...) izražajo zelo globoko ljubezen do naroda in/ali domovine. Tako ima lahko nacionalizem tudi pozitivno družbeno funkcijo; integrira ljudi in vzpostavlja videz kohezije (Praprotnik, 1999: 152-157).

Razrašča toliko bolj, kolikor bolj je zatiran, in bolj ko centralne elite pospešujejo razvoj, ki diskriminira periferne regije, bolj prispevajo h krepitvi njihove etnične samozavesti (Rizman, 1991: 34).

Nacionalizem se običajno prebudi v času državne nestabilnosti ali ob spremembi režima. Španijo so nacionalizmi pretresali predvsem v začetku 20. stoletja ter v času državljanske vojne in obdobju Francove diktature, ki ji je sledila.

Nacionalizem etničnih manjšin ali narodov, ki nimajo svoje države ne pomeni nujno separatizma, njihove zahteve so lahko omejene na zahteve po samoupravi. V tem primeru govorimo o avtonomizmu ali regionalizmu. Najpogostejši argumenti separatistov prvega sveta so običajno ekonomski (center izkorišča periferijo), politični (država je preveč centralizirana in birokratizirana) ter kulturni (poskus asimilacije). Razlike med preteklimi in sodobnimi nacionalizmi gre iskati v opuščanju ideje o seeparatizmu in večji tendenci k avtonomizmu, ter opuščanju konzervativne ideologije, ki jo vse bolj zamenjujejo socialne zahteve in vprašanja (Smith, 1979: 155-157).

Kot enega izmed nacionalizmov, v smislu težnje po pridobitvi določene avtonomije, lahko opredelimo tudi galicijski nacionalizem, ki bi ga lahko po Watsonu (1992: 180) uvrstili med manjšinske nacionalizme prvega sveta. Izvor manjšinskega nacionalizma gre običajno iskati v neizpolnjeni želji po državnosti ter strahom pred dominacijo močnejše skupine, ki je manjši skupini ob graditvi države zanimala obstoj.

Avtorji, ki se ukvarjajo s problematiko Galicije poleg izraza »galicijski nacionalizem«, uporabljajo tudi izraza *galleguismo* ali galicijsko gibanje³. Po Rodríguez-Arana Muñoz-u (2001) je *galleguismo* oznaka za zelo širok pojem; od zavedanja »lastnosti« in drugačnosti napram večinskemu prebivalstvu Španije, do zahtev po federalizaciji ali separaciji.

Pred odhodom v Galicijo sem si galicijski nacionalizem predstavljala kot sepeartistični nacionalizem podoben baskovskemu ali katalonskemu nacionalizmu. Moja nadebudna začetna vprašanja Galicijcem o tem, ali si želijo lastne samostojne države, so največkrat naletela na nezainteresiranost, včasih na neodobranje, v »najboljšem« primeru pa na obujanje stare slave Kraljevine Galicije. Kljub temu pa po doživetem ne morem trditi, da je galicijski nacionalizem povsem neseperatističen. Dejstvo je, da ostaja uradni dolgoročni cilj glavne galicijske nacionalistične stranke *Bloque Nacionalista Galego* priznanje pravice do samoodločbe, da se na uradni strani njihovega podmladka *Galiza Nova* stalno vrtil animacija z napisom *autodeterminación*, da lahko po zidovih v La Coruñi vedno znova bereš napisa *autodeterminación* in *independencia*... Delež Galicijcev, ki se strinjajo s temi cilji je sicer zelo majhen, a vendarle obstaja.

V nalogi bom z izrazom »galicijski nacionalizem« poimenovala gibanja, katerih glavni cilj je bil (in je) vsakršno prizadevanje za priznanje obstoja galicijskega naroda. Pod to spada prizadevanje za večje politične pravice, za promoviranje uporabe galicijsčine, ter poudarjanje lasne zgodovine in kulture. Izraza »galicijsko gibanje« ali *galleguismo* bom uporabljala za označevanje gibanj, ki so se zavzemala za pravice Galicije in Galicijcev v času 19. stoletja, ko nosilci teh gibanj Galicijcev še niso pojmovali kot narod.

2.6. PRAVICA DO SAMOODLOČBE

Ena izmed neobhodnih »posledic« nacionalizma je zahteva naroda, kot naravne entitete, da samostojno odloča o svoji usodi. Gre torej za povezanost narodne identitete in politične legitimnosti, ki se je v svoji dolgi zgodovini uveljavila kot univerzalno načelo in del občega mednarodnega prava (Rodríguez-Arana Muñoz, 2001: 100).

---

³V kastilski in galicijski literaturi kot enakoznačnico za "el nacionalismo gallego" največkrat zasledimo izraz "galleguismo", v angleški literaturi pa izraz "galician movement".

Zgodovinsko gledano je pravica do samoodločbe izšla iz idej naravnega prava in družbene pogodbe, ki predpostavljata, da vsa oblast izhaja iz ljudstva in pripada ljudstvu. Takšno pojmovanje predpostavlja, da je suvereno le ljudstvo in da se mora vsaka oblast izvajati le ob soglasju vladanih. Ljudje imajo torej pravico, da to oblast spremenijo, odpravijo ali postavijo na novo. Pravica do nasprotovanja in odpora proti nepravični vladi, proti brezzakonju ali kršenju pravic je podlaga vsakršni demokratični vladavini nasploh (Zajc, 1998: 78-83).

Ustanovna listina OZN pravico do samoodločbe poudarja v členih 1/2, 55, 73 in 77. Za narode, ki so ostali znotraj drugih držav pa se po drugi strani kot ovira postavlja člen 2/4, ki vsem državam zagotavlja teritorialno nedotakljivost. Poleg tega v Ustanovni listini OZN, tako kot tudi v številnih drugih mednarodnih dokumentih, ki govorijo o pravici do samoodločbe ostaja nejasno, kdo predstavlja »ljudstvo« (*»peoples«*), kdaj je to ljudstvo zrelo za samoodločbo in na kakšen način se samoodločba dosega (Donnelly, 1990: 286). Država pravico naroda do samoodločbe utemeljuje z nastankom države, ter s tem opravičuje ščitenje svojih meja. Ta strah države pred morebitnim razpadom lahko, namesto popuščanja, pripelje do ostrejšega odgovora in s tem do še večjega konflikta (Ryan, 1990: 30).

Ta antagonizem se pravzaprav pojavlja v vseh mednarodno-pravnih dokumentih, ki po eni strani poudarjajo pravico do samoodločbe, po drugi pa nedotakljivost državnih meja. Dejstvo je, da mednarodna skupnost predvsem zaradi strahu pred morebitnimi novimi spopadi na etnični osnovi, nerada sprejema nastanek novih držav kot izraz pravice do samoodločbe (Petrič, 1984).

Ali je torej v primeru Galicije moč govoriti o pravici do samoodločbe? Ustavno gledano, nobena od avtonomnih skupnosti, ki sestavljajo Španijo te pravice nima, saj je ustava ne omenja. Po drugi strani imajo Galicijci, tako kot to lahko trdimo o Baskih in Kataloncih, jasne attribute naroda⁴, ki jih kljub dolgo časa trajajočim poskusom asimilacije, še vedno jasno ločujejo od ostalih narodov živečih v Španiji.

---

⁴ Glej 2. poglavje diplomske naloge.

Mednarodna skupnost po končanem procesu dekolonizacije, zaradi strahu pred morebitnimi novimi spopadi, nerada sprejema nastanek novih držav kot obliko izražanja pravice do samoodločbe nekega naroda. Praksa v nekaterih državah na zahodu je pokazala, da za neodvisnost in suverenost nekega naroda ni nujno potrebna lastna nacionalna država. Uveljavitev pravice do samoodločbe različnih narodov v večetnični državi je možna tudi z uvedbo federalizma, regionalizacijo ali uvedbo posebnih ustavnih pravic. Temeljne pravice, pomembne za obstoj nekega naroda je danes mogoče doseči tudi v okviru večnacionalne države, kar nam kaže primer federalnih držav ali zveze držav (Aja, 1999; Petrič, 1984). Španija uradno ni ne eno ne drugo, vendar pa španska ustava in avtonomni statut Galicijcem (vsaj teoretično) zagotavljata to, kar je zagotovljeno narodom v večnacionalni zvezni državi.

Ali je torej razmišljanje o pravici do samoodločbe, ki bi vključevala pravico do odcepitve, v primeru Galicijcev sploh smotno? Zahteve Galicijcev po samoodločbi so šibke, omejene predvsem na (radikalno usmerjene) volilce stranke BNG, ki jih, potencialno gledano ni veliko⁵. Večina prebivalstva se strinja z obstoječim stanjem avtonomije, ali pa se zavzema za večje pristojnosti, vendar še vedno v okviru avtonomega statusa znotraj Španije.

Glede na prej navedeno pa se sprašujem, zakaj je temu tako? Zakaj so zahteve Galicijcev, kljub temu, da jih lahko brez težav opredelimo kot narod, tako zmerne in »neslišne«.

Ali so res popolnoma zadovoljni z obstoječim stanjem, ki jim v povezavi z njihovo narodno identiteto sicer zagotavlja nekatere posebne pravice, ki pa so še vedno veliko bolj omejene kot npr. pravice avtonomnih skupnosti Katalonije in Baskije.

Odgovore na ta vprašanja bom poskušala poiskati v naslednjih poglavjih naloge.

---

⁵ Glej podatke o rezultatih volitev l.1997 in 2001 v 4. poglavju naloge.

3. GALICIJSKO NARODNO VPRAŠANJE

3.1. IZVOR TER ZAČETKI GALICIJCEV IN GALICIJE

Za prvo etapo, ki je zaznamovala kulturni značaj Galicije in njenih prebivalcev lahko štejemo že obdobje megalitske kulture. Po celi Galiciji posejani dolmeni (*mamoas*) pričajo o visoko razviti kulturi orientalskega izvora in dajejo pokrajini ob Atlantiku značilen pečat. Poleg tega so se nekateri ostanki te kulture ohranili v tradicionalnih povestih, vražah in lokalnih posebnostih.

Naslednje pomembno obdobje predstavlja bronasta doba, ki prinese velik napredek na področju obdelovanja kovin. Za ta čas je značilno vroče in zelo suho podnebje. Bogata nahajališča rudnin in bolj vlažna atlantska klima v Galicijo privabi vse več prebivalcev, ki so prej živeli na drugih področjih polotoka (Internet 3: 13.1.2005).

V drugi polovici železne dobe je ozemlje današnje Galicije že gosto naseljeno in predstavlja jedro cvetoče kulture, ki jo Španci oziroma Galicijci imenujejo kultura kastrov.⁶ V tem času ozemlje zasedejo Kelti, ki v življenje lokalnega prebivalstva vnesejo nekaj pomembnih novosti. Prva keltska naselbinska skupnost nastane v 10. stoletju pr.n.št., imenuje se Saefes. Keltski jezik se na področju Galicije, z izjemo nekaterih lastnih imen, ne ohrani, vendar pa pustijo razpoznaven pečat na področju kulture, predvsem tradicionalne Galicijske glasbe (dude) in plesa. Njihov vpliv še danes igra pomembno vlogo v galičanski kulturni (in rasni) zavesti (Internet 2: 13.1.2005).

Kelte v 3. stoletju pr.n.št. nasledijo Kartazani, po drugi punski vojni pa ozemlje zasedejo Rimljani, ki jih privlačijo predvsem številna in bogata nahajališča rud. Galicijo razglasijo za eno od provinc svojega imperija, poimenujejo jo *Gallaecia*. Bistveno spremenijo dotedanji način življenja, vpeljejo nove načine komunikacije, organizacije in administracije. S seboj prinesejo novo vero; krščanstvo, ki se v Galiciji razširi, utrdi in ohrani do danes.

---

⁶ Culura de los castros ali Edad de los Castros. Castro: edn., castros: množ.: poimenovanje za naselbine in z njimi povezano kulturo pozne železne dobe na ozemlju današnje Galicije. Castros so utrjene skupine bivalnih naselbin, ki jih sestavljajo okrogla bivališča zgrajena iz kamna. Njihove ostanke lahko danes vidimo po vsej Galiciji, najbolj impresivne najdemo v Fazouru, Baroñi in O Neixonu.

Najpomembnejše, kar prinesejo Rimljani pa je jezik; latinščina, iz katere se kasneje razvije galicijščina.

Ko začne Rimski imperij v 5. stoletju počasi razpadati, tedanjo *Gallaecio* zasedejo Suevi, starogermansko ljudstvo. Ustanovijo *Suevio*, prvo neodvisno kraljestvo na tem območju, ki jim ga uspe ohraniti nadaljnjih 170 let (Internet 2: 13.1.2005).

Sueve v 6. stoletju podjarmi drugo germansko pleme – Zahodni Goti, ki okupirajo celoten iberski polotok in vladajo kot patriciji Rimskega imperija. Kljub dolgi prisotnosti in nadvladi, na polotoku niso pustijo večjega kulturnega vpliva. Ukvarjali so se predvsem z vojaškimi zadevami, medtem ko so Hispano – Rimljani še naprej vodili civilno upravo in nadaljevali z uporabo latinščine.

Leta 711 državo Vizigotov uničijo Mavri, katerim pa nikoli ne uspe zasesti Galicije in predelov Asturije (Internet 4, 13.1.2005). Kmalu zatem se z Oviedskim kraljem Pelayom (718 – 737) začne rekonkvista, ki predstavlja bistven preobrat v zgodovini.

Galicija v tem času predstavlja enega od redkih ne-islamiziranih centrov na polotoku. Z oboroženim uporom, ki se širi proti jugu, se razširja tudi takratna galicijska govornica – *Gallaecio-Portugés*. Po drugi strani rekonkvista, s svojim velikim verskim pomenom, Galiciji podeli pomembno vlogo ob odkritju groba Sv. Jakoba. Santiago de Compostela postane najpomembnejše krščansko središče iberskega polotoka in s tem protiutež Meki in islamskemu svetu. Romarska pot postane kulturna avtocesta, po kateri se razširja galičanska kultura, predvsem znamenita trubadurska lirika. Galicija prelomi s svojo tradicionalno izoliranostjo. To, da za nekaj časa postane versko središče, prispeva k ohranitvi in razširjanju njene kulturne identitete. Med 10. in 11. stoletjem je v Galiciji več uspešnih, vendar kratkotrajnih poskusov ustanovitve samostojnega kraljestva. K temu pripomorejo vpadi Vikingov, ki jih Galičani leta 1111 dokončno premagajo v bitki pri A Lanzadi. Istega leta okronajo svojega kralja in razglasijo Galicijsko kraljestvo – *Reino de Galicia*. Kraljestvo se deli na sedem provinc z glavnimi mesti v Santiagu, Betanzosu, Mondoñedu, Lugu, Ourenseju, Coruñi in Tuiu. Kraljestvo se sčasoma zapira samo vase in ima vedno manj stikov z ozemljem južno od reke

Miño, ki ga še vedno zasedajo Mavri. Območje današnje Portugalske se od tedaj začne razvijati kot samostojna dežela in se po izgonu Mavrov, leta 1143 združi v neodvisno kraljestvo (Internet 5: 13.1.2005).

Kraljevino Galicijo v 12. stoletju absorbira León, nastane Kraljevina Galicije in Leóna. Po smrti Alfonza VII, zadnjega kralja Galicije in Leóna, kraljestvo pripade Ferdinandu III, kralju Kastilije. Galicija s tem dokončno izgubi vso svojo samostojnost, vendar kljub tuji nadvladi, v tem času še cveti galičanska lirika in s tem galičanski jezik, ki ga v svojih pesnitvah uporabljajo tudi pesniki iz Leóna in Kastilije (Internet 5: 13.1.2005).

Leta 1469 se poročita Izabela Kastilska in Ferdinand Aragonski. Nastane združeno kraljestvo Kastilije in Aragona, v katerega od tedaj naprej spada tudi ozemlje Galicije. Katoliška kralja⁷, kot se poimenujeta, zasedeta Granada in s tem dokončno preženeta Mavre. Končata z rekonkvisto in začneta konkvisto preostalih predelov današnje Španije ter kasneje Južne Amerike. Pod njunim vladanjem začne Galicija gospodarsko in kulturno stagnirati. Galicijsko plemstvo dokončno zamenjajo Kastilci, poleg tega vladarja začneta s procesom imenovanim »*Doma y castración de Galicia*«. Lokalno Galicijsko duhovščino zamenjata s Kastilci in papeža Inocenca III prisilita k ukinitvi samostojnosti vseh samostanov na področju Galicije. Galicijska cerkev tako od 15. stoletja naprej ni ostajala in tako ni mogla pomagati pri ohranjanju jezika in kulture, ki jo je kastilska duhovščina vztrajno zatirala (Internet 2: 13.1.2005). V Galiciji se začne t.i. temačno obdobje ali siglos oscuros, ki traja do konca 18. stoletja, ko se Galicijci počasi spet začnejo zavedati svoje edinstvenosti in različnosti.

3.2. NEPOPOLNA IZGRADNJA ŠPANSKEGE »DRŽAVE – NARODA«

Španija je bila ena prvih teritorialnih držav moderne Evrope. Njena nacionalna enotnost je temeljila na skupni izkušnji rekonkviste, teritorialni ekspanziji v Ameriki ter dinastični ekspanziji, ki je privedla do nastanka imperija. V času različnih dinastičnih porok med predstavniki iberskih kraljestev je bil vrhunec imperija dosežen s poroko med Izabelo Kastilsko in Fernandom Aragonskim leta 1469. Od tega trenutka dalje je postal kastilska

---

⁷ Los reyes catolicos

hegemonija neizpodbitno dejstvo v geografskem, vojaškem in demokratičnem smislu (Cristoffanini, 1997: 22).

Kljub prej navedenim dejstvom v prid Kastiliji pa v tem času še ne moremo govoriti o unitarni državi. Različna ozemlja, ki so v tem času tvorila sestavni del španske krone, so ohranila vrsto privilegijev in lastnih fevdalnih institucij⁸. Poleg tega so še naprej uporabljali svoje jezike ali narečja, čeprav so npr. v Galiciji elite moči prevzele kastilščino (Alvarez Junco, 1996). Politično zakonodajna in administrativna struktura postane še kompleksnejša s kreacijo multinacionalnega evropskega imperija pod vladavino Carlosa V. Španski kralji, ki svojo energijo usmerjajo v imperializem, pozabljajo na nujnost konstrukcije nacionalne enotnosti, kot bistvenega dejavnika obstoja oz. nekonfliktnega funkcioniranja večetnične unitarne države, ki jo želijo zgraditi. V tem kontekstu gre opozoriti na še en bistveni element, s pomočjo katerega želi kastilska krona doseči enotnost nove nacije: Gre za (pretirano) poudarjanje religiozne enotnosti, povečevanje katolicizma in njegovo ohranjanje nasproti islamu in protestantski hereziji. Ta proces še spodbudi osvajanje Amerike, podjarmljanje in evangelizacija, od Evropejcev, bistveno različnih etnij. Biti Španec je torej pomenilo tudi biti katoličan (Cristoffanini, 1997: 23-24).

Politika Kastilije do ozemelj in kultur pod njeno hegemonijo ni v tem času bila enoznačna. Različni teritoriji so še naprej ohranjali, pridobivali ali izgubljali lastne pristojnosti, glede na to, kako lojalni so bili kastilski oblasti (Romero Salvadó, 1996). 18. stoletje tako predstavlja proces razvoja dvojne identitete. Na eni strani odkritje španske nacionalnosti, na drugi pa začetke regionalne zavesti. Pod izraze prve sodijo ustanavljanje kraljevih akademij (jezika, umetnosti in zgodovine) ter produkcija narodnostno zavednih knjižnih del, kot npr *España Sagrada* Enriqueja Floreza, ki predstavlja temelje nacionalnega zgodovinopisja (Cristoffanini, 1997: 24).

---

⁸ Medtem ko je centralna vlada v Madridu neposredno vladala Kastiliji pa je npr. Aragonu vladal kastilski *virrey*, ki pa brez soglasja lokalnega corteza ni imel posebne moči kakorkoli ukrepati.

Vse do 20. stoletja je regija, provinca ali comarca ostala center družbenega življenja. Kot dimenzije, ki so bile v tem obdobju skupne vsem prebivalcem Španije, Alvarez Junco (1996: 186) navaja naslednje:

- Enotna vera. Z ustavo iz Cádiza leta 1812 ustoličijo Rimokatoliško vero kot vero vseh Špancev,
- Globoko zasidran strah pred Angleži in Francozi,
- Politični in kulturni vpliv, ki ga je imela Kastilija na velikem delu Novega sveta.

Globalno gledano je stopnja identifikacije državljanov z državo – narodom v tem času izjemno nizka.

V Španiji so bili od 1833 – 1923 na oblasti liberalci, ki so bili po padcu absolutizma primorani ustvariti novo nacionalno identiteto. Vendar pa je bila njihova nacionalna politika le senca tistih, ki so jih v tem času izvajale velike zahodno-evropske sile. Razloge za to gre iskati v veliki revščini, ki je takrat vladala v državi, slabih komunikacijah med različnimi predeli države, neustreznega izobraževalnega sistema in restriktiranega kulturnega trga (Alvarez Junco, 1996: 186-187). Poleg tega se je vladujoča liberalna pozicija izkazala kot zelo konzervativna. Namesto, da bi si svojo bazo zagotovila v ljudskih množicah, je bolj kot na javnem mnenju temeljila na lokalni oligarhiji. Zaradi teh dejavnikov je izgradnja nacionalne identitete iz mnoštva lokalnih referenc izšla kot zelo nepopolna (Mar-Molinero in Smith, 1996: 6). Na tem mestu se mi zdi smiselno omeniti še to da v tem času Španija ni posedovala enotnih državnih simbolov⁹ poleg tega v državi ni bilo enotnega šolskega sistema.

Končni poraz tega konzervativno-liberalnega projekta izgradnje »naroda-države« pomenijo leta od 1898 – 1923, ko se zgodi poraz Španije in izguba Kube v vojni z ZDA. Po tem odločilnem trenutku prebivalstva ni bilo več mogoče navduševati za nacionalno idejo s sanjami o imperialističnem osvajanju (Mar-Molinero in Smith, 1996: 6-7). Pride do kronične zadolženosti države in splošne revščine med prebivalstvom. Režim se spopada z naraščujočo opozicijo demokratične in revolucionarne levice in avtoritaristične desnice, obdobje se konča z

---

⁹ Španija do leta 1843 ni imela državne zastave, prvo himno sprejmejo šele leta 1898 (Marcha de Cádiz), sedanjo himno (Marcha Real) pa šele v 20. stoletju. (Mar-Molinero in Smith, 1996: 8)

vojaškim udarom leta 1923, ko oblast prevzame general Miquel Primo de Rivera (Repe, 1996: 80).

V drugi polovici 19. stoletja se nasproti centralističnim tendencam državne oblasti porodijo prve misli o federalnemu značaju Španije. Vodilni mislec Federalne republikanske stranke, Francesco Pi y Margall je Španijo sicer videl kot narod, vendar je trdil, da bi morala biti država politično rekonstruirana na podlagi starih provinc, ki so obstajale pred združitvijo v enotno kraljestvo. V kolikor so te province ohranile stopnjo individualnosti, bi jim bilo potrebno podeliti visoko stopnjo avtonomije v okviru španske države (López Cerdón v Mar-Molinero in Smith, 1996: 5). Kot rezultat takšne miselnosti se v tem času v Galiciji okrepi gibanje narodnega preporoda – *Rexordimento*. Ta federalistična gibanja so do neke mere nastala kot posledica neuspešne politike združevanja v en narod. K temu pa so seveda prispevali še zelo različen zgodovinski spomin, tracija in regionalna kulturna produkcija, ki je bila močnejša od mitov o španski narodnosti (Cristoffanini, 1996: 24).

Sredina 19. stoletja je čas, ko se v Evropi pojavi ideja o večvrednosti arijske rase. V tem času v Galiciji Miguel Murguía objavi svojo teorijo, v kateri izhajajoč iz predpostavke o Keltsko-Svebskem poreklu Galicijcev, trdi, da so le-ti podskupina večvredne arijske rase. To jih loči od manjvredne špansko-semitske rase, ki jim nepravilno dominira (Maíz v Mar-Molinero in Smith, 1996: 8).

Med leti 1890 in 1936 je Katalonskim, Baskovskim in Galicijskim nacionalistom uspelo vzpostaviti politične stranke s širšo socialno bazo. V Galiciji je prišlo do formiranja stranke *Partido Galeguista* decembra 1931. Nacionalizem je postal sredstvo skupin, ki so se čutile marginalizirane od struktur centralne vlade in so se smatrale za žrtve njene politike. S perifernimi nacionalnimi gibanji so se poistovetili srednji sloji, ki so podpirali napad na izkoriščanje centralne vlade, niso pa želeli spremembe družbenega reda. Najpomembnejši vzroki, zakaj je v Galiciji tako pozno prišlo do ustanovitve prve nacionalne stranke so:

- Teritorij Galicije je bil že zelo zgodaj integriran v Kastilsko krono. Narod je tako ostal brez pomembnega zgodovinskega spomina o (sodobnih) institucijah samovlade, na

katerega bi se lahko opirali nacionalisti. (Katalonija in Baskija sta obe imeli takšne institucije)

- Ruralna narava večinskega dela galicijske družbene strukture, šibka komunikacija med deli ozemlja in močan lokalizem
- Odvisnost kmečkega prebivalstva od zemljiških posestnikov povezanih s centralno državo. (Maíz v Mar-Molinero in Smith, 1996: 10).

K temu lahko dodamo še tradicionalno revščino galicijskega življa, zaostalost regije, neindustrializiranost, visoko stopnjo emigracije, geografsko izoliranost...

Kot protitež španskemu nacionalizmu so periferni nacionalizmi morali oživiti, oziroma začeti promovirati svojo alternativno kulturo in tradicije. V Galiciji so ponovno obudili tradicionalna tekmovanja v govorni poeziji – *Xogos Florais*, ki so časovno sovpadala s prvimi literarnimi produkcijami v galicijskem jeziku.

3.3. GALICIJSKO GIBANJE IN GALICIJSKI NACIONALIZEM

Od druge polovice 19. stoletja prične zavedanje lastne kulture in identitete naraščati. Kulturno-politično gibanje, ki se je razvilo iz tega zavedanja imenujemo *Galeguismo*, delimo ga na tri različne faze: Provincionalizem, regionalizem, nacionalizem in podfazo nacionalizma - generacijo *Nós*.

Provincionalizem:

19. stoletje je v Galiciji čas globokih političnih in ekonomskih sprememb. Liberalne ideje Francoske revolucije oplazijo tudi Galicijo. Politično zanimanje se osredotoči na razpravo za in proti absolutistični državi. Nekateri galicijski intelektualci prvič javno oznanijo, da bi morali Galicijci sami gospodariti nad svojo usodo. Kritizirajo tako ekonomsko zaostalost, kot centralistično politiko, ki jo izvaja monarhija. Glasniki tega gibanja zavračajo provincialno delitev iz leta 1833 in trdijo, da bi morala biti Galicija priznana kot ena sama, enotna provinca, tako kot v preteklosti Kraljevina Galicija. Opirali so se na njene kulturne in pokrajinske posebnosti, njeno tipično ribiško gospodarstvo in njeno zgodovinsko enkratnost. Zanimivo je, da jezik sprva ni bil smatran kot razločujoči faktor. Mladi intelektualci 50ih let so svojo pozornost usmerili k kulturni in politični dejavnosti; takrat se galicijščina prvič pojavi v pesništvu. Pravi razmah je uporaba galicijščine doživela v 60ih in posebej proti koncu 19.

stoletja z naraščanjem uporabe galicijščine v literaturi in s pojavom prvih slovníc in slovarjev. Prvo delo, napisano povsem v galicijščini je *Os Cantares Gallegos* (iz leta 1863) Rosalie de Castro, ki zaznamuje začetek *Rexurdimenta* – literarnega preporoda galicijskega jezika (Rubiralta Casas, 1997: 19-21; Internet 1: 13.1.2005).

Regionalizem:

To obdobje traja od restavracije Bourbonov v Španiji leta 1875 do leta 1916. Regionalistično gibanje ustanovi svojo lastno politično stranko – *Asociación Rexionalista Galega* (1891), ki svojo idejno bazo črpa iz del Alfreda Brañasa – *El Regionalismo* (1889) in Manuela Murguía – *El Regionalismo gallego* (1989).

Murguía v svojem delu že omenja koncept Galicije kot naroda¹⁰, čeprav za označevanje Galicije, mestoma še vedno uporablja tudi izraz regija.

Murguiev koncept naroda je hibrid organskega in historičnega koncepta naroda. Izhaja iz nemškega koncepta iz začetka 19. stoletja, ki narod definira s pomočjo rase, jezika, običajev, zgodovine in ozemlja, ter italijanskega liberalnega nacionalizma, ki bolj poudarja zavedanje, in politično voljo (Internet 1; 13.1.2005). Zgodovina, jezik, predvsem pa rasa so ključni dejavniki Murguievega koncepta naroda. Kot glavno ločnico med »nami in njimi« navaja keltski izvor in večvrednost keltske rase nad ostalimi, prisotnimi na ozemlju Španije. V njegovi ideologiji je izražena želja po socio-politični modernizaciji in industrializaciji Galicije pomešana z željo vrniti se k etničnemu izvoru Galicije (Cristoffanini, 1997: 28).

V nasprotju z Murguievim liberalnim nacionalizmom, je nacionalizem Alfreda Brañasa bolj tradicionalističen. Kot osnovo svoje teorije je Brañas sicer uporabil Murguiev liberalni koncept naroda vendar pa mu dodal elemente tradicionalizma in katolicizma. Tako se cilji obeh nacionalizmov povsem razlikujejo. Skupna jima je le ideja o nujnosti politične avtonomije. Prav ta razkol dodobra pripomore k političnemu neuspehu organizacije *Asociación Rexionalista Galega* (Cristoffanini, 1997: 28-29).

---

¹⁰ Špansko *nación*

Uporabo galicijsčine so regionalisti propagirali z različnimi publikacijami, med njimi velja omeniti dvojezični časopis *A Nossa Terra*. 1906 je bila v La Coruñi ustanovljena *Real Academia Galega*, njen prvi predsednik je bil Murguía. Zanimivo je, da je Murguía zagovarjal idejo o tem, da sta galicijsčina in portugalsčina en jezik (Rodríguez-Arana Muñoz, 2001: 87-92).

Nacionalizem:

Maja 1916 je skupina galegistov v la Coruñi ustanovila prvo bratovščino – *Irmandade da fala*. V času, ki je sledil so podobne bratovščine ustanavljali po vsej Galiciji, pa tudi v Madridu, Buenos Airesu in Havani. Poslanstvo bratovščin je bilo promoviranje uporabe galicijsčine, tako pisane, kot govorjene, na vseh področjih javnega življenja. Vzpostavijo založniške hiše, kjer izdajajo časopise, revije in literarna dela v galicijsčini. Najpomembnejša od založniških hiš je *Nós*, ustanovljena 1927 leta v La Coruñi.¹¹ Pozneje premeščena v Santiago, ostane aktivna do leta 1936. Založi najpomembnejša dela generacije *Nós*, istoimensko revijo in nadaljuje z izdajanjem časopisa *A Nossa Terra*. Bratovščine niso bile dejavne le na jezikovnem področju, pač pa je njihov program vključeval socialne, politične in ideološke elemente, ki so jih razvijali in razširjali preko časopisa *A Nossa Terra* (Internet 1; 13.1.2005).

Leta 1918 se Irmandades de Fala zberejo na svoji prvi skupščini v Lugu, kjer razglasijo svoj *Manifesto*. Dokument predstavlja ključno točko v razvoju galicijskega gibanja in z njim označujemo rojstvo sodobnega galegizma (Internet 1; 13.1.2005). V njem razglašajo, da ima Galicija vse potrebne karakteristike naroda in da bodo sebe od tedaj naprej imenovali Galicijski nacionalisti, ker beseda regionalizem ne zajema vseh njihovih prizadevanj, niti težavnosti njihovega položaja. Najpomembnejši predlogi manifesta so: dva uradna jezika – poleg kastilščine tudi galicijsčina, uporaba slednje v javnem življenju, šolstvu in pravosodju, nacionalna suverenost Galicije, Iberska federacija, ki bi vključevala Portugalsko, vzpostavitev Galicijske vlade in parlamenta, ki bi izvrševala svojo moč v Galiciji (Rubiralta Casas, 1997: 23-39).

---

¹¹ Ustanovitelj je Anxel Casal.

Od vsega začetka je med bratovščino obstajal razkol med tradicionalnim in liberalnim nacionalizmom, ki vodi do razcepa leta 1922. Tradicionalisti so kot pomembnejše dejavnike naroda poudarjali etničnot in zgodovinsko ozadje, posebno pozornost so namenjali rasi in ozemlju. Zavračali so kapitalistično mentaliteto in se zatekali k romantični preteklosti. Prav tako so zavračali industrializacijo kot rešitev za zaostalo Galicijo, saj so verjeli, da je prav njena ruralnost pomagala pri ohranjanju čistih značilnosti naroda. Galicija naj bi tako še naprej ostala ruralna in se na ta način branila pred modernim gospodarstvom in kapitalizmom, podeželska elita, pa bi prevzela vlogo vladajočega razreda (Rubiralta Casas, 1997: 37-39).

Tako, kot tradicionalisti, so tudi liberalni nacionalisti trdili, da narod določata njegova zgodovina in narava, vendar pa so v sferi ustvarjanja etničnosti, duhovne elemente imeli za pomembnejše od fizičnih. Tako so višje vrednotili skupni jezik, kulturo, običaje in religijo. S ciljem, da bi zagotovili bolj enakopravno distribucijo med posamezniki, so spodbujali ustanavljanje malih podjetji v mestih in majhnih kooperativ na podeželju. Podpirali so idejo o razvoju urbanega vladajočega razreda (Internet 1: 13.1.2005).

Obe struji sta kritizirali zaostalost Galicije in poudarjali njene glavne probleme, kot na primer pomanjkanje komunikacijskih sredstev in izobraževanja, zatiranje njihove kulture in jezika, emigracijo in slabe življenjske pogoje, predvsem revščino med kmeti in ribiči.

V nasprotju s predstavniki prejšnjih obdobji, ki so Španijo videli kot narod¹², ki vključuje regije ali druge narode, so nacionalisti prvi povsem zanikali obstoj španskega naroda. Centralistično državo in kastilsko nadvlado so videli kot glavna krivca za probleme Galicije. Predlagali so Ibersko federacijo, ki bi vključevala Portugalsko, galicijsščino kot uradni jezik, galicizacijo izobraževalnega sistema in rekuperacijo galicijske kulture (Henderson, 1996: 242-243).

Generacija Nós:

Galicijščine ni uporabljala le v leposlovnih delih, ampak tudi v znanstvenih, etnografskih, zgodovinskih in geografskih delih. Kot njihovo najpomembnejše skupno delo bi lahko šteli

---

¹² Angleško nation

časopis z istim imenom, ki so ga izdajali od 1920 do 1936 in je predstavljal kulturni izraz galegizma in Bratovščine. Generacija *Nós* je galicijski jezik, ki so ga govorili na podeželju priznavala (določila) kot avtentično galicijščino. Jezik je bil zanje bistveni element pri rekuperaciji kulturne identitete Galicije. Kot nujno so prepoznali potrebo po elaboraciji standardiziranega jezika, ki bi se razlikoval od pogovorne različice in v tem pogledu so portugalsščino pojmovali kot možno veliko pomoč. (Henderson, 1996: 243-244).

Za Viqueiro je bila portugalsščina otrok galicijščine z manjšimi razlikami kot na primer med andaluzijsščino in kastilščino. Predlagal je, da bi morala biti galicijščina pisana tako, kot portugalsščina (Viqueira v Henderson, 1996: 244).

Eden najpomembnejših akterjev generacije *Nós* in galegizma je nedvomno Castelao¹³. V svojem delu *Sempre en Galiza*, ki ga zaradi izčrpnosti in poglobljenosti imenujejo tudi biblija galegizma, je prav tako zagovarjal neposredno sorodnost galicijščine in portugalsščine in oba jezika razumel kot eno.

Generacija *Nós* z Riscom na čelu, se ni strinjala z načinom doseganja ekonomskih, političnih in kulturnih ciljev bratovščine. Za bratovščino je bilo doseganje nacionalističnih ciljev vezano predvsem na politični boj na volitvah, pripadniki generacije *Nós* pa so menili, da lahko iste cilje dosežejo le, če bodo prej uspeli vzpostaviti ustrezno narodno zavedanje Galicijcev. Pri tem so bistven pomen pripisovali propagandi in kulturi in s tem spodbijanja osnove kastilske politične in kulturne dominacije (Rubiralta Casas, 1997: 22). Bistveni element, ki generacijo *Nós* loči od faze nacionalizma je torej njihova težnja, da bi galicijsko gibanje, ki je bilo do tedaj predvsem domena izobražencev in elite, približali »malemu človeku«.

Politično krilo Generacije *Nós* se je imenovalo *Partido Galeguista*, stranka je bila ustanovljena 1931, na sedmem in hkrati zadnjem kongresu Bratovščine. V njeni Deklaraciji principov – *Declaración de principios*, so člani stranke, galicijski jezik pojmovali kot enega

---

¹³ Alfonso Daniel Rodríguez Castelao (1886-1949) velja za enega najpomembnejših narodnih buditeljev Galicijcev. Takšno mesto mu Galicijci priznavajo predvsem zaradi neumornih prizadevanj za predložitev in sprejetje Galicijskega Statuta, ki naj bi Galiciji v času 2. republike omogočil avtonomijo. Zaradi javnega nasprotovanja Francovi diktaturi je bil prisiljen k emigraciji v Argentino, kjer je kasneje postal prvi predsednik Galicijske vlade v ekzilu.

najpomembnejših potez galicijske narodne identitete. Izrazili so namen braniti ga in prispevati k povečanju njegove uporabe in družbene časti. Stranka je predlagala tip dvojezičnosti, ki bi dajal prednost galicijščini. Legalno pravno je galicijščino priznal Cortez Druge republike. V stranki je prihajalo do nasprotij med konzervativci in levico. 1935 so konzervativci izstopili in ustanovili *Direita Galeguista* v Ourenseju in Pontevedri, pro-republikanska levica pa je ostala v *Partido Galeguista*, ki se je 1936 združila s *Frente Popular* (Rubiralta Casas, 1997: 40-44).

Partido Galeguista je bila ključnega pomena pri zagotavljanju avtonomnega statusa v času republikanske ustave. Statut, ki bi takšen status omogočil, je bil sprejet 1936 na regionalnem referendumu, med mesecem pred izbruhom državljanske vojne in predložen španskemu parlamentu na zasedanju v Montserratu v Kataloniji, februarja 1938. Takrat pa je Galicija že padla pod kontrolo Frankistov. Stranka se je rekonstituirala, 1943, vendar leta 1950 razpadla. Na njenem mestu začne delovati *Frente Cultural Galaxia* (Rubiralta Casas, 1997: 44)

Kot tri temeljne značilnosti galicijskega gibanja in galicijskega nacionalizma v času skozi 19. in večino 20. stoletja Cabera (1994: 85-90) navaja:

- Stalno napetost med konzervativno-tradicionalnim nacionalizmom (*Direita Galeguista*) in liberalno-naprednim nacionalizmom (*Partido Galeguista*).
- Neravnovesje med kulturnim razvojem nacionalizma (dosežki generacije *Nós, Irmandades de Fala*, idr.) in njegovim razvojem v smislu organizacije in političnega udejstvovanja (šibka institucionalna prisotnost, slabi volilni rezultati)
- Obstoj skoraj trajnega komunikacijskega breakdowna med nacionalističnimi skupinami – elitami in večino prebivalstva. Skupine, ki so propagirale nacionalno gibanje so sestavljali izobraženci, buržuazija, lahko tudi kastilsko govoreči, ki jih niso preveč zanimali problemi malih kmetov, jih tudi niso neposredno nagovarjali, njihovo delovanje ni bilo blizu malemu človeku. poleg tega svoje doda še neobstoj skupnih simbolov, s katerimi bi se identificirala celotna skupnost.

3.4. ZATIRANJE GALICIJCEV V ČASU FRANKIZMA

Od leta 1918 naprej je bila Španija parlamentarna monarhija, dejansko pa je parlament (*Cortes*) obvladovala politična oligarhija, ki so jo sestavljali veleposestniki, predstavniki finančnega velekapitala, cerkve in vojske. Kljub takšni prevladi pa najbolj konzervativnim krogom parlamentarizem ni ustrezal, zato je leta 1923 general Miguel Primo de Rivera v sporazumu s kraljem Alfonzom VIII. prevzel oblast, ukinil parlament in skušal vpeljati korporativistični sistem. Izdal je nekaj socialnih zakonov, brez socialne reforme, kar pa ni rešilo vse hujših spopadov med posameznimi sloji v večinoma kmetijski deželi. Zaradi splošnega nezadovoljstva je Rivera 1931 dovolil občinske volitve. Zmagali so republikanci, Rivera in kralj sta morala emigrirati, republikanska večina je dobila tudi parlamentarne volitve in oklicala republiko (Repe, 1996: 80).

V naslednjih štirih letih je bila izvedena agrarna reforma, delna reforma vojske, z ustavo je bila vpeljana verska svoboda in ločitev cerkve od države, kar je izzvalo ostro reakcijo v cerkvenih krogih, zlasti še, ker so ji ukinili državne dotacije. Uzakonjen je bil državni šolski sistem, sprejeta delavska in socialna zakonodaja. Kataloniji je bila podeljena avtonomija, objubljena je bila tudi Baskom in Galičanom. Kljub vsemu pozitivnemu napredku, vlade, ki so se menjavale, niso bile kos položaju. Številna vprašanja so ostala nerešena.

Avgusta 1932 se je uprla vojska, decembra 1933 je prišlo do množičnega anarhističnega gibanja, vendar ga je država ostro zatrla. Že naslednje leto je v Asturiji izbruhnulo množično socialno gibanje, ki ga je pod vodstvom generala Francisca Franca Bahmondeja brutalno zatrla vojska. Desnica se je pripravljala na državni udar, levica pa se je združila v ljudsko fronto in februarja 1936 zmagala na volitvah. Nadaljevala je z reformami, vendar pa so se politični nemiri nadaljevali. Zlasti se je krepil spopad med anarhisti na eni in monarhisti, falangisti ter vojaško profašistično organizacijo na drugi strani. Organizator in izvajalec upora proti republiki je postala vojska pod vodstvom generala Franca. Španija se je razdelila na dva dela: nacionalisti, kot so se imenovali pučisti, so v začetku obvladovali JZ in SZ Španijo; osrednji del z Madridom, Katalonijo in večino sredozemske obale pa republikanci. Med obema deloma je do 1939 trajala krvava državljanska vojna, ki se je končala s Francovo zmago (Repe, 1996: 80). Galicija je prišla pod kontrolo Francovih nacionalistov kmalu po vojaški vstaji julija 1936.

Desetletje po uradnem koncu španske državljanske vojne l. 1939 avtorji označujejo kot obdobje ekstremnega nasilja v Španiji. Franco je svojo zmago institucionaliziral, tako skozi uporabo fizičnega nasilja, kot tudi z legislativnimi akcijami države, regulacijo gospodarske aktivnosti in konstrukcijo nepretrgane ideje nacionalizma (Romero Salvado, 1996: 119-120). Kot temelj »nove Španije« so poudarjali pojem in pomen »patrije«. Po Francu je bila patrija duhovna, družbena in zgodovinska unija. Enotnost je bila videna kot centralni pojem frankoizma; enotnost države je morala biti centralna. Ta enotnost je pomenila vzpostavitev železnega centralizma, ki je zanikal obstoj regionalnih kulturnih posebnosti¹⁴. Odražala se je v ekonomskih in socialnih odnosih. Gospodarska manifestacija tega ekstremnega nacionalizma je bila avtarkija. Edina legitimna kolektivna identiteta je bila domovina, sestavljena iz tistih, ki so doprinesli k Francovi zmagi. Simboli francoistov so bili sposojeni iz obdobja, ko sta Ferdinand in Isabela proslavila zmago nad Mavri (Richards, 1996).

Drug, prav tako poudarjan pojem je bil pojem »španskosti« - *hispanidad*. Pomenil je nacionalistično ideološko doktrino, okoli katere je bilo potrebno zgraditi enotnost domovine in vere. Glavne sestavine te nacionalistične ideologije so bile:

- Povečevanje španskega kmeta, kot utelešenja nacionalnih vrlin,
  - Ohranitev zasebnega imetja,
  - Reevalvacija nasilja, kot kreativnega in očiščujočega dejavnika,
  - Povečevanje militarizma in vojaških vrlin,
  - Poudarjanje ideje nacionalne enotnosti,
  - Razvijanje mitov imperija na temeljih rekonkviste in protireformacije
- (Richards, 1996: 152).

Verificiranje skupne preteklosti so videli kot nujno in neobhodno na poti doseganja enotnosti.

Prav močno poudarjanje španskosti v obdobju diktature generala Franca, je po mnenju Rodríguez-Arana Muñoza (2001:11) krivo, da pojem »španskost« (*Hispanidad*) še vedno nosi

---

¹⁴Na tem mestu bi rada poudarila, da Francova politika zatiranja regionalnih narodnosti ni izhajala iz kakršnih koli nacionalističnih vzgibov, temveč je pomenila le sredstvo uresničevanja narodne enotnosti centralizma, kot (po njegovem mnenju) nujnih temeljev močne in gospodarsko uspešne države. Problematični so seveda bili načini doseganja teh ciljev.

negativno konotacijo, saj se ga povezuje z militarizmom in diktaturo. To še v današnjem času povzroča neidentifikacijo prebivalcev Španije s Špansko državo, oz. španskostjo, ideji Španije in njenim simbolom pa daje grenak priokus.

Naloga nove Španije je bila razviti izčiščen narod, do česa naj bi prišlo z elaboracijo niza idej, ki so temeljile na prepoznavanju usode Španije kot enotnega naroda. Pod to točko lahko štejemo tako industrializacijo, s katero naj bi dosegli prerazporeditev neenakega gospodarskega razvoja države, kot tudi vpeljavo novih državnih praznikov (kot npr. obletnica odkritja Amerike) in slavljenje srednjeveških junakov, kot pomembnega dela skupne zgodovine Španije. Nenazadnje je kot sredstvo načrtne družbene purifikacije nujno omeniti tudi nasilje (Richards, 1996: 152-157).

Francov režim je Španijo videl kot kulturno in jezikovno enotno. Galicijščina je izginila iz javnega življenja in vsi privilegiji, ki so bili doseženi z galegizmom, so bili izgubljeni. Francu je uspelo zatreti galicijski galegizem, vendar pa so delo nadaljevali somišljeniki v ekzilu v Argentini, Braziliji, Venezueli, Mehiki in Kubi (Henderson, 1996: 245).

Mejnik v rekuperaciji pisne uporabe galicijščine predstavlja ustanovitev založniške hiše *Editorial Galaxia*, julija 1950 v Vigu. Izdajali so periodični tisk in literaturo v galicijščini. Založniško hišo je vzpostavili pomemben sektor galegistov med gibanjem *Culturalismo*, pod vodstvom Ramóna Piñeira, ki je združil njihove napore na področju kulture, ki so jo videli kot edino možno akcijo proti režimu v danih političnih razmerah.

V šestdesetih letih pride do rahlega odpiranja režima. Ustanavljati se začnejo razna kulturna združenja, ki javno podpirajo uporabo galicijščine in razpravljajo o problemih Galicije na rednih seminarjih in konferencah. Približno isti čas se začnejo pojavljati politične stranke v izgnanstvu – predvsem gre za leve stranke (Henderson, 1996:245-246). 1965 na Univerzi v Santiagu ustanovijo Katedro Galicijskega jezika in literature, tri leta kasneje pa še jezikovni raziskovalni center. Oboje nosi veliko simbolno vrednost.

Zahteve galegistov se okrepijo v 70ih letih, v času ko že prihaja do pričakovanj o koncu Francovega režima. Njihove težnje se dokončno uresničijo z liberalizacijo Španije in vpeljavo sistema avtonomij z ustavo iz leta 1978.

3.5. ELEMENTI GALICIJSKEGA NARODA

Glede na moje izkušnje, bi za Galicijce težko trdila, da so pri ohranjanju svoje narodne identitete uspešni, sploh v primerjavi z Katalonci in Baski. Biti *Gallego* ima v Španiji malodane slabšalen prizvok, ki asociira na zaostalost, (pretirano) tradicionalnost in »čudnost«. Stereotipno gledano, je biti *Gallego* v Španiji nekako zaničujoče. Medtem ko npr. Baski in Katalonci naglas in s poudarkom razlagajo kdo in kaj so, ter s tuji raje kot v kastilščini komunicirajo v angleščini, pa Galicijci mirno uporabljajo kastilščino in kljub izkazanemu zanimanju za njihovo kulturo niso preveč prepričani sami vase.

Sama problem vidim predvsem v ekonomski situaciji Galicije. V primerjavi z Katalonijo in Baskijo (pa tudi ostalimi predeli Španije, predvsem širšim Madridom), je Galicija tradicionalno veljala za ekonomsko zaostalo regijo iz katere se je prebivalstvo množično izseljevalo, predvsem v južno Ameriko. Glede istovetenja ljudi z neko regijo oz. državo si upam trditi, da se ljudje bolj močno identificirajo z ekonomsko uspešnimi državami oziroma regijami.

Drugi problem identifikacije nastane zaradi pomanjkanja velikega mesta kot združevalnega središča pokajine. Galicijsko upravno središče je Santiago de Compostela, kot »prestolnico« Galicije pa se največkrat omenja La Coruña, čeprav zanjo ne morem trditi, da je središče galicijske kulture, saj je za kaj takega preveč kastilizirana.

Nuñez (Nuñez, 1997) govori o »Zgodovinskem paradoksu« galicijskega nacionalizma, ki mu skozi 150 let politične zgodovine do pred kratkim ni uspelo preiti strukturalne družbene ovire. Med drugim je to bilo rezultat dejstva, da je gibanje z Državljansko vojno leta 1936 utrpelo nenadno prekinitvev procesa njegove družbene in politične rasti, ki se je hitro vzpenjala od 1929-ega leta. V tridesetih letih je galicijsko gibanje, ki ga je predstavljala Galičanska stranka – *Partido Galeguista* (PG), bilo na dobri poti, da postane masovno gibanje. Z naraščajočim

med-razrednim družbenim ozadjem, znanim in cenjenim vodstvom, ki je predstavljalo večji del galicijske inteligence je štelo več kot 4.500 članov in leta 1936 v španskem parlamentu imelo tri svoje predstavnike. Čeprav se je gibanje v tem času hitro širilo in postajalo vse močnejše, pa ni obstajalo dovolj dolgo, da bi se mu uspelo popolnoma artikulirati. Galicijski narodnostni zavesti se v različnih sferah družbenega in družinskega življenja ni uspelo ukoreniniti tako globoko, kot v Baskiji in Kataloniji. Preživetje galicijskega narodnega gibanja je bilo tako v času Francove diktature izredno težko in vprašljivo.

Prav zaradi težav s katerimi se Galicijci srečujejo pri dokazovanju svoje narodnostne identitete, tako navznoter kot tudi navzven, bom njihovo identiteto preverila v okviru elementov naroda. Najpomembnejši dejavniki, ki oblikujejo nek narod so nedvomno objektivne narave (zgodovinski, prostorsko-geografski, gospodarski, etnični). Sam narod pa bi svoj obstoj težko uresničil brez subjektivnih dejavnikov kot sta zavest in volja po obstoju. Iz teh dejavnikov pa izhajajo tudi glavni elementi naroda:

- jezik,
- skupna kultura,
- država oz. skupni teritorij,
- zgodovinski spomin in zavest
- religija (Grgič, 1998: 30).

Jezik je izmed omenjenih elementov najpogostejši dokaz o obstoju nekega naroda, saj postavlja jasno mejo med »nami« in »njimi«.

Fitche je o jeziku dejal, da je »najvišje merilo, ki dokazuje obstoj naroda in njegovo pravico do ustanovitve države« (v Rizman, 1980: 91). Tudi Južnič trdi, da ima središčni pomen pri oblikovanju etnije jezik, zlasti takrat, ko se le-ta razlikuje od jezikov sosednjih populacij po svojem izvoru in ko med sosednjimi jeziki ni prave komunikacijske prehodnosti (Južnič, 1993: 280). Nekateri avtorji, kot npr. Smith in Weber, nasprotno trdijo, da ni skupen jezik tisti, ki nujno določa narod. Določenim etničnim skupnostim je uspelo preživeti brez politične avtonomije, lastne domovine ali celo brez skupnega jezika (Smith, 1999; Weber, 1994).

Anderson vidi idejo nacije v tiskanih jezikih, ki so po njegovem mnenju predstavljali temelj nacionalne zavesti (Anderson, 1998: 48).

Menim, da je v primeru Galicije, prav jezik najmočnejši element narodne identitete. Galicija nikoli v zgodovini ni imela lastnih sodobnih organov državne organizacije – nikoli ni bila država v sodobnem pomenu besede. Poleg tega je Galicija v nasprotju z Baskijo in Katalonijo, tradicionalno veljala za revno področje, od koder so se prebivalci odseljevali. Dobra plat nerazvitosti Galicije v preteklosti pa je nedvomno to, da jim je uspelo ohraniti svoj jezik, ki ga govori ali vsaj razume praktično vsak prebivalec Galicije. Po drugi strani se npr. v La Coruñi, mestu, ki zelo hitro raste in se gospodarsko razvija, galicijščine, na javnih mestih, skoraj ne sliši. Galicijščini, njenemu razvoju in problemom ki se v zvezi z njeno uporabo porajajo danes, namenjam posebno poglavje v nadaljevanju naloge, kjer bom predvsem poskušala predstaviti razhajanja med dvema različnima strujama; *integracionistas* in *independentistas*.

Nasednji pomemben element, ki določa obstoj naroda je **skupna kultura**. Težave v opredelitvi skupne kulture, kot obeležja naroda in dejavnika njegove povezanosti, so pravzaprav že v tem, da kulture ni lahko definirati (Južnič, 1991: 148). Gre za kompleksno celoto, ki vključuje znanje, repričanje, umetnost, moralo, pravo, navade in vse ostale sposobnosti, ki jih človek pridobi kot član družbe (Rodriguez-Arana Muñoz, 2001: 25-26). Kriterij skupne kulture je imel, že v začetku 19. stoletja, precejšnjo vlogo pri oblikovanju evropskih narodov. Pri narodih, ki so narodno kulturo začeli oblikovati pozneje, pa je v drugi polovici 19. stoletja, že bila referenca prebujene narodne zavesti (Južnič, 1991: 149).

Galicijci vseskozi poudarjajo pomen njihove specifične kulture, ki je keltskega izvora, in že kot taka, popolnoma drugačna od prevladujoče kastilske. Zgodnji galicijski nacionalizem M. Murguia je temeljil prav na razlikovanju »več vrednega in bolj kulturnega« galicijskega naroda od Kastilcev. Galicijski nacionalisti niso nikoli pozabili omeniti zgodnjega razvoja galicijske lirike, pod značilne izraze galicijske kulture pa naj navedem še igranje na dude,

galicijske tradicionalne plese, ki se plešejo v skupini in izhajajo iz keltskih plesov in tradicionalno (prav tako keltsko) glasbo¹⁵.

Religija je v številnih primerih, ob jeziku, najvidnejši simbol medskupinskega razlikovanja¹⁶, v drugih primerih pa njena vloga ni bistvenega pomena, pri oblikovanju nacionalne zavesti lahko celo deluje kot zaviralna sila¹⁷.

Galicija je dežela romarjev, cerkva in križa, Galicijci pa v splošnem veljajo za zelo verne. Vendar religija na primeru Galicije (v smislu narodne identitete) ni ključen povezovalni element: V 15. stoletju, po vključitvi teritorija Galicije pod kastilsko krono, »katoliška vladarja« začneta s procesom imenovanim »Doma y castración de Galicia«, lokalno Galičansko duhovščino zamenjata s Kastilci in papeža Inocenca III prisilita k ukinitvi samostojnosti vseh samostanov na področju Galicije. Od takrat dalje, se v cerkvah ni več uporabljalo galicijščine. Galičanska cerkev torej od 15. stoletja naprej v bistvu ni ostajala in tako ni mogla pomagati pri ohranjanju jezika in kulture, ki jo je kastilska duhovščina vztrajno zatirala. Seveda pa v okviru religije ne smemo pozabiti posrednega pomena, ki ga je le-ta igrala na primeru Galicije. Po odkritju apostolske grobnice v Santiagu je romarska pot – la ruta de Santiago – postala prava kulturna avtocesta, po kateri se je galicijska kultura, predvsem jezik in trubadurska lirika, razširila globoko v notranjost današnje Španije. Santiago de Compostela še danes ostaja eden bistvenih identifikacijskih elementov Galicije.

Zgodovinski spomin in zavest: »Zgodovina je rezervoar simbolov, iz katerega vsak nacionalizem obilno zajema« (Južnič, 1993: 153). Skupna zgodovina je občutek skupnih bojov in skupne zgodovinske usode, ki spodbuja prepričanje, da je usoda posameznika in skupine skupna. Narod se na podlagi skupne zgodovine zave samega sebe, zgodovina postane njegovo samozavedanje, ki je njegov lastni svobodni akt (Urbančič, 1982: 61).

---

¹⁵ Kot zanimivost naj dodam, da boste (v skladu s spoznanjem, da v Galiciji ni nič tako, kot ste glede na vaše poznavanje Španije pričakovali) v Galiciji zaman iskali restavracijo, v kateri bi pripravljali paello. Njihova tradicionalna in tudi najbolj razširjena jed so »empanadas« - nekakšne pite nadevane z ribjim mesom in zelenjavo.

¹⁶ Kot najbolj znan primer medskupinskega razlikovanja na podlagi religije naj navedem stalne napetosti med protestanti in katoličani na Irskem.

¹⁷ O religiji ne gre pozabiti na pomembno vlogo duhovščine.

Med najpomembnejše identifiacijske trenutke galicijske zgodovine sodijo obdobje Keltov, Svebska neodvisna vladavina in obdobje neodvisnega galicijskega kraljestva. »Boleč« element njihove zgodovine ostaja odcepitev Portugalske; element, ki Galicijce (zgodovinsko gledano) najbolj ločuje od ostalih »Špancev« pa je odsotnost mavrske okupacije in neobstoje izkušnje enotnosti, ki jo je prinesla rekonkvista.

Država oz. skupni teritorij je še eden izmed nujnih pogojev za preživetje nekega naroda. Gre za prostor, na katerem narod vsakodnevno dokazuje in potrjuje svoj obstoj in je obenem temelj dejanskosti njegovega jezika (Urbančič, 1982: 145).

Avtonomno skupnost Galicije danes sestavljajo štiri province: **La Coruña, Lugo, Pontevedra** in **Ourense**. Današnji teritorij Galicije se skoraj ne razlikuje od tistega, ki je bil v 12. stoletju določen z odcepitvijo Portugalske. Celotno ozemlje Galicije meri 29.574 kvadratnih kilometrov, na njem danes prebiva 2.574.370 prebivalcev (Internet 9: 7.2.2005).

Kot bistvene razlikovalne dejavnike tu štejem predvsem periferno situacijo in naravno mejo z drugimi regijami (gorovja), kar je pripomoglo k ohranitvi značilnih navad in običajev v regiji.

Galicijce gospodarsko zaznamuje neposredna bližina atlantske obale, značajska pa specifična klima, ki daje ljudem in pokrajini ob Atalntiku tako drugačen pečat. Na tem mestu naj omenim še tradicionalno globoko navezanost galicijskega človeka na rodno zemljo, kar je ena od značilnosti narodov keltskega izvora (García Álvarez, 2002).

Na tem mestu gre ponovno poudariti, da Galicija nikoli ni bila država v sodobnem smislu. To pa je bistveno pripomoglo k nizki stopnji narodne zavesti med Galcijci.

3.6. GALICIJSČINA – RAZVOJ IN PROBLEMI POVEZANI Z NORMALIZACIJO¹⁸

NJENE UPORABE

Galicija je v zgodovinskih virih prvič omenjena leta 216 našega štetja, kot provinca Rimskega imperija na iberškem polotoku. Njeno uradno ime je *Gallaecia*, razteza se do reke Douro na jugu. Kolonizatorji uporabljajo latinščino, ki pa se z uporabo in mešanjem z domačimi jeziki vse bolj preoblikuje.

V osmem stoletju je razlika med govorjenim jezikom in latinščino, ki se uporablja v cerkvi in upravi, že tako velika, da lahko govorimo o dveh različnih jezikih: Latinščino in *galaico-portuges* oziroma galicijsko portugalsščino. Prvi teksti napisani v *galaico-portuges* se pojavijo v dvanajstem stoletju. Od takrat pa do petnajstega stoletja je bila *galico-portuges* smatrana kot jezik elite. Uporabljali so ga intelektualci, pisatelji in pesniki. Svoj vrh v smislu pisanega jezika doseže med 13. in začetki 14. stoletja. V dvanajstem stoletju pride do osamosvojitve Portugalske. Ozemlje med rekama Miño in Douro pripade Portugalski. Pod jezikovnimi vplivi iz juga, se jezik južno od reke Miño razvije v portugalsščino. Kljub priznani visoki umetniški vrednosti galicijsčina nikoli ni dosegla statusa državnega jezika. V posameznih zgodovinskih obdobjih galicijske politične neodvisnosti je bila namreč uradni jezik latinščina (Siguan, 1992: 14-20).

Produkcija literarnih del v galicijsčini se ustavi v štirinajstem stoletju. V petnajstem stoletju pride do menjave oblasti. Galicijsko plemščino zamenjajo Kastilci, pod njihovim vplivom, začne jezik počasi izgubljati svoj administrativni in kulturni pomen. Vse bolj jo nadomešča kastilščina. Galicijci, ki so želeli pridobiti dostop do vladajočih skupin so prevzeli kastiljščino. *Gallego* postane jezik kmečkega prebivalstva, ribičev in rokodelcev, preneha se ga uporabljati kot pisani jezik. Proces penetracije kastilščine na področju Galicije se nadaljuje z začetki industrializacije in vstopom gospodarskih družb iz drugih predelov Španije na njeno ozemlje. (Cristoffanini, 1997: 26).

---

¹⁸ S tem izrazom avtorji označujejo popolno in dokončno sprejetje **enotnih** jezikovnih norm, ki naj bi se jih upoštevalo pri pisni in ustni uporabi galicijsčine na vseh področjih javnega življenja.

V drugi polovici 19. stoletja pride do porasta uporabe galicijščine v literaturi. Nastanejo prve slovnice in slovarji. Prvo delo, napisano povsem v galicijščini je *Os Cantares Gallegos* Rosalie de Castro, ki zaznamuje začetek *Rexurdimenta*. (Siguan, 1992: 20-27). Uporaba galicijščine kot tiskanega jezika je naraščala vse do začetka Francove diktature, ki je v imenu državne enotnosti, na javnih mestih, prepovedala uporabo kateregakoli manjšinskega španskega jezika.

Danes je galicijščina eden od dveh uradnih jezikov na področju Galicijske atonomne skupnosti. Gledano od zunaj torej uporaba Galicijščine ni več problematična, vendar pa znotraj Galicije obstajata dve struji *Reintegracionistas* in *Independentistas*, ki s svojimi spori in nezmožnostjo konsenza onemogočajo dokončno »normalizacijo¹⁹« njene uporabe.

Medtem ko reintegracionisti trdijo, da je galicijščina le oblika portugalske in se trudijo ustvariti nacionalno zavest, ki bi povezovala vse portugalsko govoreče narode, pa independentisti zagovarjajo neodvisnost galicijskega jezika in težijo k ustvarjanju galicijske narodne zavesti.

Real Academia Galega in *Instituto da Lingua Galega* sta že leta 1982 sprejela vrsto ortografskih in morfoloških norm galicijskega jezika, ki jih je potrdila galicijska lokalna vlada - *Xunta*. Kljub temu še vedno obstajajo različne skupine, ki se zavzemajo za to, da bi bila galicijščina pisana v večji ali v manjši meri, tako, kot portugalsčina in ne tako, kot določajo sprejete norme (Henderson, 1996: 246).

Independentisti verjamejo, da je politična razdelitev med Galicijo in Portugalsko spremljala jezikovna delitev, ki je povzročila, da sta iz prej skupnega jezika *Galaico-Portuguese* nastala dva neodvisna – galicijščina in portugalsčina. Galicijščino pojmujejo kot neodvisen jezik (Henderson, 1996: 246).

Reintegracionisti se opirajo na dejstvo, da se vsak jezik skozi čas razvija. Menijo, da je *Galaico-portuguese* v Galiciji pod kastilsko okupacijo miroval, medtem, ko se je na

---

¹⁹ Glej opombo na prejšnji strani.

Portugalskem nemoteno razvijal. Portugalščino vidijo kot projekcijo galicijsščine, v primeru, da ta ne bi zapadla pod kastilsko nadvlado. Prepričani so, da je galicijsščina le ena od podvrsti portugalsščine, tako kot na primer variante portugalsščine, ki jih govorijo v portugalsko govorečih državah v Afriki in Braziliji. Njihov cilj je očistiti galicijsščine kastilianizmov, oživiti tradicionalne oblike in reintegrirati galicijsščino v portugalsko govoreči svet. Verjamejo, da bi morala galicijsščina biti pisana tako, kot portugalsščina (Henderson, 1996: 247-248).

Glede na to, da se je, zgodovinsko gledano, govor razvil mnogo prej, kot pisava, da se posamezniki najprej naučijo govorice in šele nato pisave in glede na to, da v nekaterih družbah pisave ne poznajo, bi lahko zaključili, da je govorni jezik pomembnejši od tega, kako ga zapisujemo. Več kot desetletje po sprejetju norm, se različne skupine še vedno prerekajo o pisavi galicijsščine. Zakaj je to tako pomembno? Ker se za namenom jezikovnega planiranja za olajšanje komunikacije skriva še doseganje ne- jezikovnih ciljev, kot na primer integracija, politična kontrola, gospodarski razvoj itn.

Od leta 1983 je galicijsščina priznana kot uradni jezik na vseh dodiplomskih izobrazbenih ravneh galicijskega šolstva. Jezik je eden od obveznih predmetov, kar pomeni od 3 do 4 ure galicijskega jezika in literature na teden (odvisno od učne stopnje), poleg tega se v galicijsščini poučuje nekatere druge predmete. Na osnovno šolski ravni vsaj zgodovina in geografija. Medtem, ko se držijo izvajanja predmeta galicijski jezik in kultura, pa to ne velja za poučevanje ostalih predmetov, glede katerih odloča učitelj sam. Tega problema *Xunta* ne ureja in tako se pojavlja dvom o tem, ali res zavzema za normalizacijo jezika. Če ne vršijo nobene kontrole nad tem, ali se predpisano število predmetov izvaja v Galicijsščini, ali si potemtakem *Xunta* res prizadeva k ustanavljanju oziroma promoviranju galičanske namišljene skupnosti (Henderson, 1996: 247-248).

Pravopisne in oblikoslovne norme, ki jih je *Xunta* sprejela leta 1982, so obvezne v galičanskih šolah in tudi najbolj uporabljane. Kljub temu, pa se na nekaterih šolah držijo drugačnih norm.. Mnogi učitelji, ki uporabljajo sprejete norme se pritožujejo nad sprejetim pravopisom, ki je pravzaprav kastilski pravopis in zaradi tega galičanščina izpade kot kastilski dialekt (Henderson, 1996: 248-250).

Ne glede na vse, bi Galicijci lahko veliko več naredili za jezik, če bi dve glavni struji uspeli najti skupno pot. Jezik in identiteta sta neobhodno povezana. Torej, če bi Galicijci svoj jezik imenovali za portugalščino, ali bi tedaj še bili Galicijci, ali mogoče Portugalci.

4. DEMOKRATIZACIJA ŠPANJIE IN POLOŽAJ GALICIJE ZNOTRAJ NJE

4.1. OBDOBJE PO SMRTI GENERALA FRANCA - TRANZICIJA V DEMOKRACIJO

Po smrti diktatorja Franca in v skladu z nasledstvenim zakonom, s katerim si je Franco sam določil naslednika, se začne postopna demokratizacija Španije. Obnovljena je bila ustavna monarhija s kraljem Juanom Carlosom Burbonskim, ki je, kljub splošnemu skepticizmu, počasi in previdno prelomil s francovo dediščino in v Španijo vpeljal parlamentarno demokracijo.

Leta 1976 dotedanji frankistični ministrski predsednik Arias Navarro, na pobudo kralja, ki v njegovem delovanju ne vidi volje do sprememb, odstopi. Za njegovega naslednika kralj izbere Adolfa Suareza Gonzalesa, ki je pod francovo vladavino služil kot generalni sekretar nacionalnega gibanja. Takšna izbira na začetku povzroči veliko razočaranje pri pobudnikih demokratičnih sprememb, vendar se kasneje izkaže, da prav njegove vezi s frankoističnim »establishmentom«²⁰ pripomorejo k njegovi uspešnosti manevriranja znotraj obstoječih institucij s ciljem doseči reforme, ki jih je želel Juan Carlos (Internet 11: 12.4.2005).

Leta 1977 so bile izvedene prve demokratične volitve za sedeže v ponovno uvedenem parlamentu *Cortesu*. Vodstvi dveh zamagovitih strank UCD in PSOE sta kmalu ugotovili, da so koncesije predvsem »zgodovinskim narodom«²⁰ znotraj Španije nujne za obstoj države²⁰. Po drugi strani pa sta tako kot vlada v Drugi republiki poskušali omejiti in preprečiti federalizacijo države, saj sta se bali na eni strani separatističnih tendenc v Baskiji, Kataloniji in Galiciji, po drugi strani pa reakcije postfrancoistov, zbranih okrog stranke *Alianza Popular* – AP (Internet 11: 12.4.2005).

---

²⁰ Čeprav so desetletja francove vladavine v Španiji do neke mere umirile dolgoročne napetosti med centrom in periferijo pa le-te niso izginile, nasprotno; nacionalne sile so v tako drastični spremembi političnega režima videle svojo veliko priložnost.

4.2. USTAVA IZ LETA 1978 IN PROCES AVTONOMIZACIJE

Snovalci ustave, ki so se tako znašli med dvema političnima poloma, so izbrali nekakšno srednjo pot; decentralizacijo celotne države na avtonomne skuposti – *Comunidades Autonomas*, z dolženimi stopnjami pristojnosti, ki se med različnimi CA lahko bistveno razlikujejo²¹.

Ustava iz leta 1978 v 2. členu poudarja nedeljivost in enotnost španske nacije, hkrati pa priznava in zagotavlja pravico do avtonomije narodom in regijam, ki tvorijo Špansko državo. Province, ki mejijo ena na drugo in si delijo skupno zgodovinsko, kulturno in gospodarsko usodo, so upravičene do ustanovitve avtonomnih skupnosti, vendar pa nimajo pravice do samoodločbe, niti jim ni dovoljeno ustanavljati federacij (Internet 12; 30.4.2005).

Leta 1976 so *Unión do pobo Galego* (UPG), *Partido Social Galego* (PSG), manjšinska Galicijska social-demokratska stranka (*Partido Galega Social-Demócrata* – PGSD, ustanovljena 1974) in Karlisična stranka vzpostavili platformo politične koordinacije – Svet političnih sil. Izdelali so alternativni politični dokument (t.i. Konstitucionalni temelji), v katerem so zahtevali konfederalizacijo Španije, po predhodnem priznanju pravice do samoodločbe vsem narodom, ki bi konfederacijo tvorili (Losada in Maiz, 1999: 4-5). Zaradi notranjih razhajanj med člani je imel Svet političnih sil zelo kratko življensko dobo. Spor je izbrunil novembra 1976, ko je UPG nasprotovala priključitvi Stranke komunističnega gibanja, ker naj bi šlo za pro-špansko stranko. Po zlomu Sveta so galicijski nacionalisti izgubili možnost, da bi na enoten način vplivali na proces tranzicije in avtonomizacije. Centralno vlogo vplivanja na tranzicijski proces so prepustili ne-nacionalističnim demokratičnim pro-španskim silam, v glavnem PSOE in PCG, ob podpori drugih strank levice (Nuñez, 1997: 41-42).

---

²¹ S takšno rešitvijo na začetku ni bil zadovoljen nobeden od obeh polov – nazadnjaške sile so proces decentralizacije razumele kot grožnjo nacionalne enotnosti, baskovski nacionalisti pa so, proces videli kot ponoven poraz njihovih prizadevanj in namesto pravice do avtonomnega statusa, zahtevali pravico do samoodločbe vseh regij.

Ustava je v III. poglavju določila dva različna postopka za pridobitev regionalnih avtonomij. T.i. hitri postopek je »zgodovinskim« pokrajinam, ki so si za avtonomijo prizadevale že pred začetkom državljanske vojne, omogočil pridobitev avtonomije neposredno po 151. členu ustave. Po odobritvi, ki jo je sprejel Ustavni svet Predstavnškega kongresa, so o predlogu za avtonomijo odločali na pokrajinskih **referendumih**. Poleg Galicije, sta na ta način regionalno avtonomijo pridobili še Baskija in Katalonija (Aja, 1999: 35-36).

Kraljevi zakonski dekret izdan 18. 3. 1979 je Galiciji priznal pred-avtonomni status, kar je pomenilo začetek prenosa moči iz centralne ravni na raven avtonomne skupnosti. Statut je bil, kljub zgolj 28% udeležbi, potrjen na referendumu decembra 1980; proces avtonomizacije je bil zaključen 6. 4. 1981 z objavo avtonomnega statuta Galicije (Rodriguez-Arana Muñoz, 2002: 87). Ostalih štirinajst pokrajin naj bi avtonomni status pridobivalo postopoma po členu 148. Ta, t.i. počasnejši postopek je zahteval, da mora iniciativa za avtonomijo pihajati iz občinskih vlad bodočih avtonomnih pokrajin, ki so morale izdelati statut na lokalnem nivoju. Le-tega je nato potrdila centralna vlada v Madridu in ne prebivalci pokrajin na referendumih. Stopnja avtonomije pridobljene po tem postopku je bila bistveno manjša od stopenj avtonomij pridobljenih po hitrih postopkih²² (Aja, 1999: 36).

Po letu 1981 so na oblasti prevladale konzervativnejše sile, ki so se zavzemale za »previdnejši« pristop k avtonomizaciji. Sprejet je bil zakon o harmonizaciji procesa avtonomizacije – Ley Organica para la Armonización del Proceso Atonómico - LOAPA – ki je predvidel enakost za vse Špance, kar je pomenilo, da naj določene skupnosti ne bi uživale »posebnih« privilegijev. Na to so se pritožile baskovske in katalonske nacionalistične stranke, ki so trdile, da avtonomni status izhaja iz njihovih notranjih pravic. Ustavno sodišče je pritožbe zavrnilo, kljub temu pa v svojih odločbah pustilo določen prostor za politična pogajanja. Ta so se razvila predvsem, ko je na čelo španske vlade prišla Španska socialistična stranka (PSOE) in njen takratni voditelj Miguel Gonzales, vseeno pa v končnem smislu ni

---

²² Izjema je bila pridobitev avtonomnega statusa Andalucíe, ki je potekal po posebnem – kompromisnem postopku. Čeprav si Andalucía pred tem ni prizadevala za pridobitev regionalne avtonomije, je v času avtonomizacije, v tej pokrajini vladala velika splošna podpora za pridobitev večje stopnje avtonomije. Poleg tega se Andalucía tudi močno (predvsem v smislu značilne kulture) razlikuje od ostalih španskih pokrajin.

prišlo do takšne stopnje avtonomizacije, kot so jo predvideli v sedemdesetih letih (Aja, 1999: 36-39).

Vse od implementacije avtonomije naprej, so se v Galiciji na oblasti menjavale stranke španske desnice. Najprej Ljudska zveza - *Alianza Popular* (AP), za njo Ljudska stranka – *Partido Popular* (PP), le v kratkem obdobju od 1987 – 1989 je v Galiciji vladala koalicija sestavljena iz galicijske veje španske socialistične stranke – *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE) in dveh strankarskih organizacij, predstavnic zmernega desnega nacionalizma. Pritisk na centralno vlado s strani avtonomne galicijske vlade z namenom pridobitve večje moči in večje stopnje avtonomije je tako bil mnogo šibkejši od pritiskov, ki sta jih izvajali avtonomni vladi Katalonije in Baskije (Nuñez, 1997: 48; Losada in Maíz, 1999: 4-5).

Danes so pristojnosti med centralno vlado in vladami avtonomnih skupnosti v splošnem razdeljene v tri osnovne skupine, ki so določene v 148. in 149. členu ustave (Internet 12; 30.4.2005) :

- **Pristojnosti, ki so v celoti domena avtonomnih skupnosti:** V to skupino spadajo: Institucionalna organizacija avtonomne skupnosti, njena teritorialna organizacija, , zdravstvo, ribolov v lokalnih vodah, šolstvo, kultura, urbanizem,...
- **Deljene pristojnosti:** država določi temeljna pravila izvajanja pristojnosti, izvajanje samo pa je v rokah avtonomnih skupnosti: Razvoj in načrtovanje gospodarskih aktivnosti, industrija, kmetijstvo, korporacije in kreditne institucije, prihranki in posojila,...
- **Pristojnosti izključno v rokah centralne države:** Mednarodni odnosi, obramba, zunanja trgovina, monetarni sistem,...

Poleg splošne delitve pristojnosti med centralno državo in avtonomnimi skupnostmi, pa obstajajo še »posebne pravice«, ki jih posedujejo zgolj določene avtonomne skupnosti. Med te pravice spadajo: status jezika avtonomne skupnosti kot so-uradnega jezika, lastni civilni

zakonik, avtonomna policija, poseben sistem financiranja in obstoj vmesnih institucij posredovanja med CCAA in centralno državo (Aja, 1999: 162).

»Posebne pravice« galicijske avtonomne skupnosti so omejene na status galicijščine kot so-uradnega jezika in obstoj lastnega civilnega zakonika²³.

4.3.POLITIČNE INSTITUCIJE GALICIJSKE AVTONOMNE SKUPNOSTI

Ustava iz leta 1978 v svojem tekstu, skladno z avtonomizacijo, predvideva ustanovitev avtonomnih političnih institucij v vsaki od avtonomnih skupnosti.

Najvišja pravna norma avtonomne skupnosti je statut, ki je nadrejen vsem zakonom te skupnosti. Statuti so enakovredni ustavam držav članic federacije, po rangi so podrejeni španski ustavi. Vsaka skupnost lahko v lastnem statutu po svoje določi organizacijo svojih institucij, sami tudi določijo št. poslancev v avtonomnem parlamentu, organe vlade, administracije, ostale institucije na II. ravni in volilne okraje (Aja, 1999: 151).

Reformo statotov sprejme avtonomni parlament z 2/3 večino, nakar jo morajo potrditi prebivalci avtonomne skupnosti, v končni fazi pa mora o njej glasovati še Cortes (Aja, 1999: 147).

Kontrolo ustavnosti opravlja Ustavno sodišče, ki razveljavi vsak državni zakon, če le-ta kakorkoli nasprotuje avtonomnemu sistemu (153. člen Ustave – Internet 12: 30.4.2005).

Parlament je najvišje predstavniško telo galičanskega naroda. Sestoji iz 75 demokratično izvoljenih poslancev, s 4-letnim mandatom. Izvoljeni poslanci v parlamentu zastopajo 4 province avtonomne skupnosti. Parlament je enodomen, razdeljen na več notranjih organov: Parlamentarni komite, predsednik parlamentarne pisarne, predstavniški komite in več parlamentarnih skupin. Naloge parlamenta so:

---

²³ Baskija, za primerjavo, poseduje vse navedene »posebne pravice«, Navarra vse razen obstoja posredovalnih institucij, na tretjem mestu po številu »posebnih pravic« je Katalonija s so-uradnim jezikom, avtonomno policijo in civilnim zakonikom.

- sprejemanje zakonov avtonomne skupnosti
- izvolitev in zamenjava predsednika vlade
- kontrola delovanja vlade
- imenovanje članov avtonomnih institucij, ki sodelujejo v organih odločanja v centralni vladi (Internet 5: 21.1.2005).

Po zadnjih parlamentarnih volitvah, izvedenih oktobra 2001, je v parlamentu prisotna naslednja strankarska porazdelitev sedežev:

Ljudska stranka (Partido Popular) 41 sedežev

Galičanski nacionalni blok (Bloque Nacionalista Gallego) 17 sedežev

Socialna stranka Galicije (Partido Socialista de Galicia) 17 sedežev (Internet 9: 10.4.2005).

Vlada – *Xunta de Galicia* je kolegijski organ, ki pod vodstvom predsednika vlade izvaja splošno politiko in administracijo avtonomne skupnosti:

- aplicira sprejete zakone
- skoraj vsi zakoni izidejo iz projektov, ki jih sproži vlada (Internet 6: 21.1.2005).

Predsednik vlade je najvišji predstavnik avtonomne skupnosti. Izbira ga parlament, navadno iz stranke, ki na volitvah dobi večino glasov. Vse od leta 1989 naprej je predsednik galicijske Xunte Manuel Fraga Iribarne (PP):

- predsednik vlade je voditelj parlamentarne večine in imenuje vse svete
- usmerja in upravlja akcije svetnikov in vzpostavlja splošne smernice politike avtonomne skupnosti
- V imenu kralja, potrdi sprejete zakone (Internet 6: 21.1.2005).

Uprava Organizira jo vsaka posamezna avtonomna skupnost po svoji presoji in volji. Galicijska uprava je razdeljena v naslednjih 14 oddelkov (*consellerias*), ki jih vodijo sektorski ministri (*conselleiros*):

Ministrstvo predsednikove pisarne. Institucionalne zadeve in javna administracija.

Ministrstvo za finance

Ministrstvo za teritorialne zadeve, javna dela in stanovanjsko politiko

Ministrstvo za izobraževanje in regulacijo univerz

Ministrstvo za inovacije, industrijo in trgovino (Internet 6: 21.1.2005).

4.4.POLITIČNE STRANKE V GALICIJI IN RAZMERJE MOČI MED NJIMI

Na volitvah 1981 galicijske nacionalistične stranke doživijo polom, saj španske stranke, z desno stranko *Alianza Popular* na čelu prejmejo kar 80% vseh glasov. To je pomenilo masovno zavrnitev ekstremnih nacionalističnih predlogov in pobud. Galicijske stranke so z nepopustljivo nacionalistično držo še vedno zavračale proces avtonomizacije in se striktno zavzemale za konfederacijo, ki bi temeljila na prepoznavanju pravice do samoodločbe. Poleg tega galicijsko gibanje ostaja močno fragmentirano, značilna je nezmožnost dialoga in povezovanja med galicijskimi nacionalističnimi strankami. Medtem so se Španske stranke konsolidirale in prevzele vodilni položaj v galicijski politični areni (Losada in Maíz, 1999: 29).

To dogajanje sproži proces redefiniranja političnega prostora in težnjo k zmanjšanju števila strank in kandidatov, s formiranjem tripartitnega sistema, ki ga določajo naslednje karakteristike:

Notranja kriza nacionalistične stranke *Union de Poble Galego* (UPG) in levičarskega nacionalizma: UPG se razdeli na dve samostojni stranki: *Esquerda Galega* in - ***Bloque Nacionalista Galego*** – v nadaljevanju BNG. Po zmernem uspehu na volitvah leta 1995 prva počasi izgine iz političnega prostora. V BNG začnejo s procesom notranje evalvacije modernizacije. S prenovno političnega programa, ki ni več ozko in ekskluzivno usmerjen, sčasoma postane edina jasno prisotna nacionalistična sila, s široko volilno bazo. Njena modernizacija pomeni drastično opuščanje intenzivnega nacionalizma in ekstremističnega levičarskega političnega diskurza (Nuñez, 1997: 50). Pod vodstvom ene vidnejših osebnosti galicijskega političnega življenja – Xose Manuel Beiras-a, leta 1997 prehitijo PSOE, ki je bila do tedaj locirana na dujem mestu po številu glasov pridobljenih na avtonomnih volitvah. BNG je po rezultatih zadnjih regionalnih volitev (2001), s sedemnajstimi sedeži, druga največja politična sila v Galicijskem parlamentu (Internet 9: 10.4..2005). Uradni dolgoročni cilj stranke ostaja pridobitev pravice do samoodločbe Galicijske avtonomne skupnosti. Kratkoročno naj bi

to dosegli s prizadevanjem za implementacijo pozitivnih sprememb znotraj trenutno obstoječega političnega okvira, t.j. s povečanjem števila področij v pristojnosti galicijskega parlamenta. Poleg tega se stranka zavzema za reformo Senata, ki naj bi z reorganizacijo načina volitev senatorjev pridobil na pomenu in zagotovil ustrezno teritorialno reprezentacijo v Parlamentu²⁴. Stranka je na zadnjih španskih parlamentarnih volitvah 2004 dobila 0.8% glasov in dva sedeža v španskem parlamentu. Leta 2004 so na volitvah za Evropski parlament izgubili svojega predstavnika (Internet 10: 7.2.2005, Internet 11: 12.4.2005).

Kratkotrajen pojav zmerne nacionalistične stranke *Coalición Galega* (CG) na volitvah leta 1985, ki doseže omembe vreden uspeh (24%) glasov. Konzervativci začasno izgubijo kontrolo nad avtonomno vlado, ko CG iztopi iz koalicije in njen del, namesto tripartitne koalicije s PSOE, formira novo stranko – *Partido Nacional Galego* (Losada in Maíz, 1999: 29-32).

Na volitvah 1989 se na listi konzervativne “Ljudske stranke” - *Partido Popular* (PP) pojavi bivši minister Francove vlade – Manuel Fraga. PP dobi največ glasov, tvori vlado, Fraga postane predsednik vlade in to funkcijo uspe ohraniti vse do danes. Stranka vse od prvih regionalnih volitev 1981 naprej zaseda prvo mesto v galicijski volilni areni.²⁵ Kljub izraženi

---

²⁴ Španski parlament (*Cortes generales*) je sestavljen iz Predstavniškega doma in Senata.

Predstavniški dom (*Congreso de los Diputados*) šteje 350 poslancev, ki jih za 4 leta izvolijo na splošnih volitvah po proporcionalnem sistemu. Senat (*Senado*) šteje 255 članov, od teh jih 208 izvolijo za 4 leta na splošnih volitvah po večinskem sistemu, tako, da ima vsaka od 47 provinc na celini po 4 senatorje, otoške province po pet (Baleari in Las Palmas de Gran Canaria) ali šest (Santa Cruz de Teneriffe), Ceuta in Melilla pa po dva. Preostalih 47 senatorjev izvolijo parlamenti avtonomnih skupnosti (Internet 12).

Problem Senata, kot drugega doma španskega parlamenta je ta, da ne zagotavlja ustrezne reprezentacije avtonomnih skupnosti. Obstoji neproporcionalnost zastopstva glede na število prebivalcev avtonomnih skupnosti. V Španiji namreč obstajajo tudi avtonomne skupnosti, sestavljene iz ene same province, z majhnim številom prebivalcev. Takšna avtonomna skupnost je upravičena do enakega števila senatorjev. Zahteve po reformi Senata v Španiji postajajo vse močnejše, prihajajo tako iz vrst perifernih nacionalističnih organizacij Katalonije, Baskije in Galicije, kot tudi iz velikih avtonomnih skupnosti. Pobudniki se strinjajo, da bi volilne enote morale biti avtonomne skupnosti, vendar pa ostaja ključno vprašanje kdo naj voli senatorje: državljani, parlamenti avtonomnih skupnosti ali vlade avtonomnih skupnosti (Aja, 1999).

²⁵ Edina izjema je kratkotrajno obdobje med leti 1987-89, ko koalicijo tvori PSOE – PSdeG, skupaj s *Partido Socialista Galego* PNG in *Coalición Galega* CG.

konzervativnosti stranke, Fraga začne z njeno galicizacijo in konsolidacijo na področju galicijskega političnega prostora.

Reforma povzroči izgijanje desno-sredinskega nacionalizma, po splošnih volitvah 1993 in 1997 pa izginejo tudi levičarske in social-demokratske politične stranke, ki jih nadomesti reorganizirana PP (Nuñez, 1997: 51).

Kot druga politična sila se v Galiciji, od prvega legislativnega obdobja naprej pa vse do leta 1997 ustoliči leva španska stranka *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE). Zaradi nezmožnosti izgradnje razločne identitete, v regionalnem smislu izgubi na pomembnosti. Kot že rečeno njeno mesto na volitvah leta 1997 prevzame BNG in ga obdrži do danes, čeprav se volilni rezultati teh dveh strank razlikujejo za zelo malo. Omeniti pa je potrebno, da PSOE dosega boljše rezultate na splošnih španskih volitvah (Nuñez, 1997: 51-52).

Udeležba na regionalnih volitvah se glede na preteklost močno poveča in doseže podobno stopnjo, kot v ostalih avtonomnih skupnostih znotraj Španije (Losada in Maíz, 1999).

Kot zadnjo značilnost galicijske politične arene gre omeniti še splošno galicizacijo političnega življenja v Galiciji - uporaba galicijskega jezika v upravi in galicizacija političnih programov vseh glavnih strank. Čeprav ostaja dejstvo, da volilci bolj verjetno volijo galicijske stranke na avtonomnih volitvah; na španskih parlamentarnih volitvah pa svoje glasove v večji meri namenjajo španskim strankam. Prav takšen trend obstoja tudi v ostalih avtonomnih skupnostih znotraj Španije.

Kjub velikemu porastu volilnih rezultatov v zadnjih letih, BNG glede na družbeni pomen, ki ga predstavlja za Galicijce, še vedno nima dovolj široke podpore ljudstva. Projekt galicijskega *nation-buildinga* tako še vedno ni prevladujoč ali »neustavljiv« proces v galicijski družbi (Nuñez, 1997: 55).

5. GALICIJA DANES

5.1. GALICIJSKI NACIONALIZEM DANES IN V PRIHODNJE

Galicijškemu nacionalizmu do danes ni uspelo dodobra preseči svoje togosti, oklepanja zastarelih idealov in že tradicionalne sprtosti med različnimi nacionalističnimi strujami. Nezmožnost prilagajanja in popuščanja za dobro širših skupnih ciljev deloma izhaja iz pomanjkanja tradicije združevanja v galicijski družbi po letu 1936, pa tudi zaradi politične kulture nesodelovanja, ki so jo galicijski nacionalisti razvijali vse od poznega frankizma naprej.

Primer tega fenomena lahko najdemo na področju obrambe galicijskega jezika: Glavna družbena organizacija, ki skrbi za širjenje uporabe galicijščine v vseh sferah javnega življenja – *Mesa pola normalización lingüística*- je tarča stalnih nesoglasij med različnimi političnimi organizacijami. Na sploh je področje normalizacije jezika, kot je izčrpno opisano v tretem delu naloge, jasen odraz nezadostnega uspeha, kjer ideološka nestrinjanja in nezmožnost »stopiti skupaj« oddaljujejo možnost trajnega dogovora.

Galicijški nacionalizem se na začetku 21. stoletja sooča z novimi izzivi. Da bi nacionalističnim organizacijam uspelo ohraniti oz. okrepiti pomen, ki ga imajo znotraj galicijske družbe, se bodo morale spopasti s poskusom formuliranja nacionalističnega projekta, ki bo sprejemljiv večini Galicijcev in bo kot tak ponujal verodostojne rešitve trenutno najbolj perečih problemov galicijske skupnosti. Da bi to dosegli bodo nacionalisti morali prekiniti s svojo togostjo in nepopustljivostjo, svoje postulate, ki so še vedno močno pod vplivom principov oblikovanih v 60-ih in 70-ih letih pa bodo morali preoblikovati in jih prilagoditi spreminjajočim družbenim razmeram. Poleg tega bodo morali prekiniti z razdiralno politično kulturo ki se namesto s prizadevanjem za konsenz in skupno delovanje, ukvarja z iskanjem razlik in nasprotuje reformam, ki bi organizacijo odprle širšemu članstvu.

5.2. GALICIJCI DANES

Celota prebivalcev Galicije, ki sami sebe smatrajo za narod še vedno predstavlja manjšinsko pozicijo znotraj Galicijske družbe. Za narod se opredeljuje od 15 – 20% celotne galicijske

populacije. Poleg tega je ta »narodna skupnost« notranje šibko artikulirana (Nuñez, 1999: 55). V raziskavi javnega mnenja²⁶ iz leta 1994²⁷, je 18% anketiranih Galicijcev Galicijo istovetilo z narodom, 59% anketiranih je sebe opredelilo v enaki meri za Španca kot za Galicijca, 23% bolj Galicijca kot Španca in le 1% le Galicijca²⁸.

V raziskavi opravljeni leta 1996²⁹ je 16.4% anketiranih Galicijo smatralo za narod, leta 2002 je ta odstotek znašal 13.4%. V isti raziskavi se je 57.6% anketiranih opredelilo, da se čutijo enako Španci kot Galicijci, za bolj Galicijce kot Špance se je opredelilo 25.1%, kot izključno Galicijce pa 6.8%.

V javnomnenjski raziskavi iz leta 1995³⁰ je 24% anketiranih želelo politični sistem, znotraj katerega bi galicijska avtonomna skupnost imela več pristojnosti, 8% pa da bi jim bila priznana pravica do samoodločbe, z možnostjo formiranja lastne države. Leta 2002³¹ je 27% želelo večje pristojnosti avtonomne skupnosti, 3% pa so se opredelili za priznanje pravice do samoodločbe.

Čeprav je navedene podatke potrebno interpretirati z veliko mero previdnosti pa je jasno, da je 24 let avtonomije bistveno pripomoglo k ponovni vpeljavi čustev galicijske narodnostne identitete. Značilna je jasna prevlada dvojne narodne identitete, ki fluktuirajo med širšo pripadnostjo Španiji in ožjo, periferno narodno identiteto. Ti dve identiteti si nista nasprotujoči, temveč dopolnjujoči. Tu lahko iščemo razlog za nesorazmernost med rezultati, ki jih nacionalistične stranke, dosegajo na regionalnih in španskih parlamentarnih volitvah, kar tudi indicira, da je družbeni temelj podpore galicijskemu nacionalizmu še vedno zelo fluiden in še ne povsem konsolidiran. Stalno volilno bazo nacionalističnih strank analitiki ocenjujejo na 13 -15%, z razmeroma velikim možnim odstopanjem.

---

²⁶ Rezultati vseh omenjenih raziskav so dostopni na spletnih straneh Španskega centra za družbene raziskave - *Centro de investigaciones sociológicas* <http://www.cis.es/Page.aspx?OriginId=392> (24.5.2005).

²⁷ Raziskava *Estereotipos regionales*

²⁸ Za primerjavo naj navedem, da je bil istega leta odstotek Baskov, ki so se opredelili za narod 39.5%, Kataloncev pa 34.1% (<http://www.cis.es/Page.aspx?OriginId=392> (24.5.2005)).

²⁹ Raziskava: *Conciencia nacional y regional*

³⁰ Raziskava *Instituciones y autonomias I*

³¹ Raziskava: *Instituciones y autonomias II*

Na podlagi sedanjih razmer je zelo problematično napovedovati razvoj galicijskega nacionalizma v prihodnje.

Ne gre pozabiti, da je Galicija v zadnjih desetletjih doživela temeljite družbene spremembe, od višje stopnje urbanizacije, staranja prebivalstva, ki se ukvarja s tradicionalnimi gospodarskimi panogami in slabljenja ruralnih tradicij. Mogoče so prav te spremembe, čeprav se sliši paradoksalno, pripomogle k večji politični in družbeni artikulaciji supralokalne galicijske identitete. Ne gre prezreti dejstva, da izključno galicijsko govoreči prebivalci ruralnih predlov, starejši od 50 let navadno ne volijo galicijskih nacionalističnih strank. Nasprotno pa so mladi iz urbanih predelov, ki jim je materin jezik kastilščina, najglasnejši zagovorniki galicijskega nacionalizma, tisti, ki na nogometnih tekmah na stadionih v Vigu in A Coruñi skandirajo gesla kot *independencia* in *autodeterminación*.

Analiza nacionalističnih gibanj iz zgodovinske perspektive prikazuje, da družbene spremembe, ki so pogojene z modernizacijo, lahko prispevajo k povečanju nacionalizma, predvsem, če so nacionalistične organizacije dovolj fleksibilne, da se znajo prilagoditi novemu kontekstu (Nuñez, 1997).

6. ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem se posvetila Galiciji in Galicijcem. V prvi vrsti sem raziskovala vzroke, ki so privedli k šibko izraženi narodni identiteti (ter posledično k šibkeje izraženim težnjam po separatizmu oziroma federalizmu) in ugotavljala, kako je na galicijsko narodno zavest vplivala pridobitev in vodenje lastne teritorialne avtonomije.

Leta 2002³² je v raziskavi Španskega centra za družbene raziskave odstotek Galicijcev, ki sebe smatrajo za narod znašal 13.4%. Za primerjavo naj navedem, da se je v isti raziskavi kot narod opredelilo 39.5% Baskov in 34.1% Kataloncev.

Galicija je vse od 15. stol. naprej obstajala le kot del širše politične enote. To povzroči manjkajočo izkušnjo državnosti v sodobnem smislu, kar implicira odsotnost kolektivnega spomina neodvisnosti. Tako se galicijski nacionalisti niso mogli opirati na zahteve po nečem, kar so »že imeli«. K temu je pripomogla pozna formacija galicijskega nacionalnega gibanja, ki je bilo na začetku, bolj kulturniško, kot politično gibanje. Galicijsko gibanje je bilo tudi predolgo usmerjeno le na intelektualno elito, poleg tega ga je hromila stalna napetost med konzervativno in liberalno strujo nacionalistov. Dokončen udarec pomeni nenadna ter popolna prekinitev tega toka z začetkom Državljsanske vojne, v obdobju največje rasti zavedanja lastne narodne identitete. Dandanes k šibkeje izraženim težnjam po federalizmu svoje doprinaša neustrezna politika stranke *Bloque Nacionalista Gallego* in ostalih galicijskih nacionalnih gibanj, ki ne znajo najti skupne poti in si z manj ostrim političnim programom zagotoviti širše podpore med prebivalci Galicije.

Šibko izražena narodna identiteta med Galicijci na drugi strani odpira problem neuspele formacije španskega naroda. Ob začetku kolonialnih osvajanj v 15. stoletju španski kralji pozabljajo na nujnost vzpostavite večje enotnosti med svojimi državljani. »Španci« do leta 1843 niso imeli svoje himne, v državi ni bilo enotnega šolskega sistema, dodaten problem so predstavljale izredno slabe povezave med deli države. Skupinska identiteta državljanov

---

³² Tega leta je bila opravljena zadnja raziskava, ki je obširneje preučevala izraženost narodne identitete med Galicijci.

Kraljevina Španije je temeljila na kolonialnih osvajanjih in posledično utrpela globoko krizo ob izgubi položaja kolonialne velesile. Francov zapozneli poskus - medtem se je že zgodil vzpon nacionalnih gibanj – vzpostavitve unitarne države je bil, kljub skrajnim načinom doseganja zastavljenih ciljev, povsem neuspešen. Galicijci so po vsem tem ostali nekje »vmes«. Niso zapriseženi Galicijci, kot tudi ne zapriseženi Španci.

Kot rezultat omenjenih zgodovinskih dogajanj je med Galicijci opaziti pojav izrazito dvojne narodne identitete, ki flukturira med širšo pripadnostjo Španiji in ožjo, periferno narodno identiteto. Ta dvojna identiteta se jasno odraža na volitvah, ko prihaja do velikih razlik v volilnemu odločanju med regijsko in državno ravno. Bolj kot priznanja pravice do samoodločbe in možnosti formiranja lastne države, si Galicijci dandanes želijo več pristojnosti galicijske avtonomne skupnosti v okviru že obstoječega političnega sistema. Poleg tega jih bolj kot problemi povezani z njihovo narodno identiteto, skrbijo brezposelnost, zmanjševanje socialnih pravic in porast uporabe alkohola in nedovoljenih drog med mladimi.³³

Kljub šibko izraženi narodni identiteti pa ne gre prezreti dejstva, da več kot 90% prebivalcev Galicije obvlada Galicijščino. Galicijščina je svoj literarni vrh dosegla med 13. in 14. stoletjem, ter nato služila kot podlaga za razvoj portugalsščine. Po dolgotrajnem zatiranju galicijskega jezika vse od časov kraljevanja Izabele Kastilske in Ferdinanda Aragonskega, je v 19. stoletju doživela svoj preporod. Kljub kasnejši popolni prepovedi uporabe galicijščine v času Francove diktature in kljub še vedno trajajočimi nesoglasji med strujama reintegracionalistov in independentistov je galicijščina danes prisotna na vseh področjih javnega življenja. Temu je botrovalo predvsem dejstvo, da Galicija, zaradi svoje gospodarske zaostalosti, nikoli ni bila cilj množičnega priseljevanja. Poleg tega je galicijski jezik romanskega izvora in tako priseljencem iz ostalih predelov Španije ne predstavlja večjih problemov pri učenju.

Galicijška narodna identiteta trenutno nikakor ni v izginjanju, na kar napeljuje analiza rezultatov raziskav javnega mnenja v zadnjem poglavju naloge. Kljub še vedno šibkeje izraženi narodni identiteti med Galicijci, v primerjavi z Baski in Katalonci, pa lahko v

---

³³ <http://www.cis.es/Page.aspx?OriginId=392> (30.4.2005).

zadnjem desetletju zasledimo stalno rast. Na podlagi mojega raziskovanja lahko torej potrdim hipotezo, da je v zadnjem desetletju med Galicijci opaziti krepitev njihove narodne identitete.

S pridobitvijo avtonomnega statusa znotraj Španske države je Galicija pridobila zelo veliko - Po skoraj desetih stoletjih stalne tuje nadvlade jim je bila podeljena avtonomija in s tem možnost, da dokažejo, da so sposobni vodenja svoje dežele. Tudi hipotezo, da je pridobitev in vodenje lastne teritorialne avtonomne skupnosti vplivalo na krepitev narodne identitete med Galicijci lahko potrdim. K tej ugotovitvi bi dodala moje predvidevanje, da se bo z uspešnim vodenjem avtonomnih političnih institucij njihova narodna identiteta še krepila in počasi dosegla stopnjo narodne identitete izražene med Baski in Katalonci. Temu v prid govori tudi dejstvo, da mladi Galicijci, ki v vsakodnevnem življenju sicer v večini komunicirajo v kastilščini v večji meri volijo stranko BNG, kot generacija njihovih staršev in starih staršev. Kot najpomembnejša elementa krepitve galicijske narodne identitete vidim še uspešno rast galicijskega gospodarstva v prihodnje in naraščanje pomembnosti čezatlantskih pristanišč- La Coruñe in Viga.

7. LITERATURA IN VIRI

7.1. SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

1. Aja, Eliseo (1999): El estado autonómico. Aliansa Editorial, Madrid.
2. Anderson, Benedict (1998): Zamišljene skupnosti (O izvoru in širjenju nacionalizma). Studia Humanitatis, Ljubljana.
3. Brumen, Borut (2000): Sv. Peter in njegovi časi (Socialni spomini, časi, identitete v istrski vasi Sv. Peter. *cf (knjižna zbirka: Oranžna zbirka), Ljubljana.
4. Cordell, Karl & Wolff, Stefan (2004): The Ethnopolitical Encyclopaedia of Europe. Palgrave Macmillan, New York.
5. Cristoffanini, Paolo R. (1997): Galicia – Renacimiento étnico y lengua. Aalborg University press, Aalborg (Denmark).
6. Deutsch, Karl (1996): Nationalism and Social Communication. (An Inquiry into the Foundations of Nationality). Chapman & Hall Ltd., London.
7. García Álvarez, Jacobo (2002): Territorio y nacionalismo: La construcción geográfica de la identidad gallega (1860-1936). Xunta de Galicia, consellería de cultura, comunicación social e turismo, Santiago de Compostela.
8. Gellner, Ernest (1983): Nations and Nationalism. Cornell University Press, Ithaca, London.
9. Grgič, Domen (1998): Etnični konflikti in njihovo razreševanje (Primer baskovskega vprašanja). Diplomaska naloga, FDV, Ljubljana.
10. Haralambos, Michael & Holborn, Martin (1999): Sociologija: Teme in pogledi. DZS, Ljubljana.
11. Jurić-Pahor, Marija (2000): Narod, identiteta, spol. ZTT EST, Trst, Gorica.
12. Južnič, Stane (1981): Novejša zgodovina: Izbrana poglavja. Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Ljubljana.
13. Južnič Stane (1993): Identiteta. Fakulteta za družbene vede (Knjižna zbirka Teorija in praksa), Ljubljana.
14. Kellas, J.G. (1991): The Politics of Nationalism and Ethnicity. Mcmillan, London.
15. Miall, Hugh (1992): Minority Rights in Europe. The Scope of Transnational Regime. The Royal Institute for International Affairs, London.

16. Petrič, Ernest (1984): Pravica do samoodločbe. Založba Obzorja, Maibor.
17. Repe, Božo (1996): Naša doba – Oris zgodovine 20. stoletja. DZS, Ljubljana.
18. Rizman, Rudi (1980): Marksizem in nacionalno vprašanje (Razvoj temeljnih koncepcij o narodu v marksistični družbeni misli, Cankarjeva založba, Ljubljana.
19. Rodriguez-Arana Muñoz, Jaime (2001): Autonomias y nacionalismo. A Coruña Universidade, Servicio de publicaciones, A Coruña
20. Rubiralta Casas, Fermi (1997): El nuevo nacionalismo radical - Los casos gallego, catalán y vasco (1959 – 1973). Tercera prensa – hirugarrem prentsa S.L., Donostia, España.
21. Ryan, Stephen (1990): Ethnic Conflict and International Relations. Darmouth publishing company, Aldershot, England.
22. Schermerhorn, Richard A.(1975): Polarity in the Approach to comparative Research in Ethnic Relations, v: Griessman: Minorities. The Dryden Press, Hinsdale, England.
23. Siguan, Miquel (1992): España plurilingüe. Alianza Editorial, Madrid.
24. Smith, A. D. (1986): The Ethnic Origins of Nation. Basil Blackwell, Lodon, New York.
25. Smith, A. D. (1979): Nationalism in 20th century. Martin Robertson&Co., Oxford.
26. Smith, A. D. (1991): National Identity. Penguin, London.
27. Smith, Anthony D. (1999): Myths and Memories os of the Nation. Oxford University Press, New York.
28. Urbančič, Ivan (1981): Uvod v vprašanje naroda. Založba Obzorja (knjižna zbirka Znamenja), Maribor.
29. Verbinc, France (1997): Slovar tujk (12. izdaja). Cankarjeva založba, Ljubljana.
30. Watson, Michael (1992): Contemporary Minority Nationalism. Routlege, London.
31. Zajc, Drago ur. (1998): Politika človekovih pravic – študijsko gradivo, FDV, Ljubljana.

7.2. ČLANKI V REVIJAH IN ZBORNIKIH

1. Alter, Peter (1991): »Kaj je nacionalizem?«. V: Rizman, Rudi (ur.): Študije o etnonacionalizmu. Knjižnica revolucionarne teorije, Ljubljana, str. 221-237.

2. Alvarez Junco, Jose (1996): "The National Building Process in 19th Century Spain". V: Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (ur.): Nationalism and the Nation in the Iberian Peninsula: Competing and Conflicting Identities. Oxford Berg, Oxford, str. 89-106.
3. Brass, R. Paul (1996): »Ethnic Groups and Ethnic Identity Formation«. V: Hutchinson, John and Smith, Anthony D. (ur.): Ethnicity. Oxford University Press, Oxford, New York, str. 85-90.
4. Donnelly, Daniel K. (1996): »States and Substates in a Free World: A proposed General Theoy of National Self-determination«. Nationalism&Ethnic Politics 2(2), str. 286-311.
5. Henderson, Tracy (1996): "Language and Identity in Galicia: The Curent Orthographic Debate". V: Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (ur.): Nationalism and the Nation in the Iberian Peninsula: Competing and Conflicting Identities. Oxford Berg, Oxford, str. 166-201.
6. Hutchinson, John; Smith, Antony D. (1996): "Introduction", V: Hutchinson J. and Smith A.D. (ur.): Ethnicity. Oxford University Press, Oxford, New York, str. 3-14.
7. Losada, Antón; Maíz Ramón: "Institutions, Policies and Nation Building: The Galician Case". Paper for Workshop 23: Regionalism revisited. Dostopno na: www.essex.uk/ecpr/events/jointsessions/paperarchive/mannheim/w23/losada.pdf (12.4.2005).
8. Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (1996): "The Myths and Realities of Nation –Building in the Iberian Peninsula". V: Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (ur.): Nationalism and the Nation in the Iberian peninsula: Competing and Conflicting Identities. Oxford Berg, Oxford, str. 1-27.
9. Núñez, Xosé M. (1997): National Reawakening within a Changing Society: The Galician Movement in Spain (1960-97). Nationalism & Ethnic Politics, Vol.3, No.2, str. 29-56. Dostopno na: <http://www.tau.ac.il/tarbut/readers/syllabi/nunez-galicianmovement.htm> (2.4.2005).
10. Praprotnik, Tadej (1999): "Nacionalna identiteta ni zapisana v genih, ampak v diskurzu", V: Časopis za kritiko znanosti, letn. 27, št. 197, str. 147-151.

11. Richards, Michael (1996): "Constructing the Nationalist State: Self-sufficiency and Regeneration in Early Franco years". V: Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (ur.): Nationalism and the Nation in the Iberian Peninsula: Competing and Conflicting Identities. Oxford Berg, Oxford, str. 149-165.
12. Rizman, Rudi (1991): »Teoretske strategije v študijah etnonacionalizma«. V: Rizman, Rudi (ur.): Študije o etnonacionalizmu. Knjižnica revolucionarne teorije, Ljubljana, str. 15-37.
13. Romero Salvado, Francisco J. (1996): "The Failure of the Liberal Project of the Spanish National State 1909-1923". V: Mar-Molinero, Clare and Smith, Angel (ur.): Nationalism and the Nation in the Iberian Peninsula: Competing and Conflicting Identities. Oxford Berg, Oxford, str. 119-132.
14. Weber, Max (2000): "The Nation". V: Hutchinson, J. and Smith, A.D. (ur.): Nationalism: Critical Concepts in Political Science. Vol. 1. Oxford University Press, London, New York, str. 5-12.

7.3. INTERNETNI VIRI

1. Internet 1: <http://www.matices.de/18/18sgalle.htm> (13.1.2005).
2. Internet 2:
<http://historiadegalicia.fiestras.com/servlet/contentserver?pagename=R&c=page&cid=1022580396002&pubid=1022580395904> (13.1.2005).
3. Internet 3: http://usuarios.lycos.es/celtic_Galiza/history.html (13.1.2005).
4. Internet 4: <http://www.xunta.es/xeral/cifras/english/ihist.htm> (13.1.2005).
5. Internet 5: http://www.xunta.es/galicia 2004/en/02_02htm (21.1.2005).
6. Internet 6: http://www.xunta.es/galicia 2004/en/02_03htm (21.1.2005).
7. Internet 7: http://usuarios.bitmailer.com/miguelc/galicia_intro.html (13.1.2005).
8. Internet 8: <http://www.congreso.es/constitucion/elecciones/autonomicas/galicia-21-10-01.htm> (10.4.2005).
9. Internet 9: [http://encyclopaedia.laborlawtalk.com/Galicia_\(Spain\)](http://encyclopaedia.laborlawtalk.com/Galicia_(Spain)) (7.2.2005).
10. Internet 10: http://ww.bng-galiza.org/futuretense_cs/Archivo/Acordo.pdf (7.2.2005).
11. Internet 11: <http://countrystudies.us/spain/25.htm> (12.4.2005).

- 12.** Internet 12: Ustava Republike Španije: <http://www.vescc.com/constitution/spain-constitution-engl.html> (30.4.2005).
- 13.** Internet 13: <http://www.cis.es/Page.aspx?OriginId=392> (30.4.2005).
- 14.** Internet 14: <http://www.hampshireflag.co.uk/world-flags/allflags/es-ga.html> (15.6.2005).
- 15.** Internet 15: <http://www.crwflags.com/fotw/flags/es.html> (15.6.1005).
- 16.** Internet 16: http://www.map-of-spain.co.uk/galicia_maps.htm (15.6.2005).

8. PRILOGE

PRILOGA A: ZEMLJEVID ŠPANSKIH AVTONOMNIH SKUPNOSTI

Vir: Internet 14: 15.6.2005.

PRILOGA B: ZEMLJEVID GALICIJE

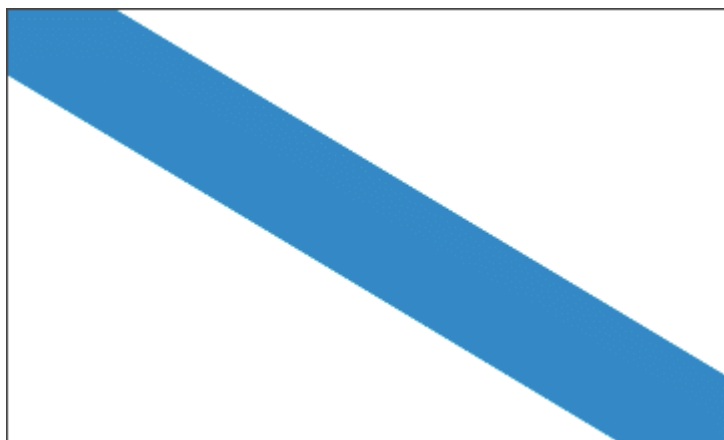
Vir: Internet 15: 15.6.2005.

PRILOGA C: GALICIJSKI GRB

Vir: Internet 16: 15.6.2005.

PRILOGA D: GALICIJSKA ZASTAVA

Vir: Internet 16: 15.6.2005.